

Gijselaarmoord

15 Augustus 1942

2008.05.09.001

Van Gybland Oosterhoff

- 1) Bekendmaking, 15-08-1942, Gooi en Eemlander, Hilversum
- 2) Mr Robert Baelde, 17-08-1942, Schiedamsche Courant
- 3) Alexander Baron Schimmelpenninck van der Oye, 16-08-1942, Nieuwe Rotterdam Courant
- 4) Mr Otto Ernst Gelder Graaf van Limburg Stirum, 28-08-1942, Kerkbondenblad
- 5) Mr Otto Ernst Gelder Graaf van Limburg Stirum, 18-08-1942, Het Vaderland, Den Haag
- 6) Mr OEG Graaf van Limburg Stirum, 19-08-1942, Algemene Handelsblad, Amsterdam
- 7) Willem Ruys, 17-08-1942, Nieuwe Rotterdamche Courant Avond Editie
- 8) Doodgeschoten, 15-08-1942, Haagsche Courant, den Haag
- 9) Gevolgen, 20-08-1942, Grebbe en Veluwepost, Wageningen
- 10) Tragisch, 16-08-1942, Het Ochtendblad, Den Haag
- 11) Bekendmaking, 15-08-1942, Amersfoortsche Courant
- 12) Harde Taal, 17-08-1942, Dagblad van het Oosten, Almelo
- 13) De Oorlog is Hard, 19-08-1942, De Nieuwe Courant
- 14) Onwaardig Polomiek aan een graf, 19-08-1942, De Telegraaf, Amsterdam.
- 15) In Memoriam, Oct 1942, Het Hoogland, Huizum-Leeuwarden
- 16) De Doodgravers van ons volk, 17-08-1942, Dagblad van het Zuiden, Eindhoven
- 17) Doodgeschoten, 17-08-1942, Gooi en Eemlander, Hilversum
- 18) Vijanden des volks, 17-08-1942, Dagblad van Noord Holland, Alkmaar
- 19) Loutering, 17-08-1942, De Standaard, Amsterdam
- 20) De Gijzelaars, 17-08-1942, Haarlensche Courant

- 21) Oorlogswet, 17-08-1942, Het Nationale Dagblad Rotterdam
- 22) Harde Taal, 17-08-1942, Leeuwarder Courant
- 23) Slachtoffers van onverantwoordelijke actie, 17-08-1942, Noord Apeldoornsche Courant.
- 24) Dit niet weer, 17-08-1942, Nieuwsblad van het Noorden, Groningin
- 25) De Dood der Gijzelaars, 17-08-1942, Schiedamsche Courant
- 26) Harde Taal, 17-08-1942, Prov. Overijsselsche en Zwolsche Courant, Zwolle
- 27) Het lot der gijzelaars, 18-08-1942, Arnhemsche Courant
- 28) Harde Taal, 17-08-1942, Utrechtsch Nieuwsblad
- 29) Een zwarte dag, 17-08-1942, Tw.Dagblad Tubantia, Enschede
- 30) Een harde Les, 18-08-1942, De Echo, Cuyk
- 31) Harde Taal, 18-08-1942, Rallmen Courant
- 32) 5 Gijzelaars doodgeschoten, 18-08-1942, De Zeeuw, Goes
- 33) Harde Werklikheid, 17-08-1942, Vooruit, den Haag
- 34) Van eigen bodem, 15-08-1942, De Standaard, Amsterdam
- 35) Gijzelaars moesten voor lafaards boeten, 19-08-1942, Oost-Geldersche Volksbode, Doesburg
- 36) Engelsche zender laat noodlottig misverstand voortbestaan, 19-08-1942, Lochemsche Courant
- 37) Het lot van gijzelaars, 17-08-1942, Dordrechtsche Courant
- 38) Een harde les, 22-08-1942, Baarlsche Nieuws en Advertentie blad
- 39) Harde noodzaak, 17-08-1942, De Koerier, Deventer
- 40) Bekendmaking. 17-08-1942, Lochemsche Courant
- 41) Fataal, 17-08-1942, Net Nieuws vanden Dagblad, Avond Editie, Amsterdam
- 42) Bekendmaking, 17-08-1942, Drentsch Dagblad, Meppel
- 43) Vijf, 15-08-1942, Delftsche Courant
- 44) De vijf Gijzelaars, 17-08-1942, Het Vaderland, avond editie, Den Haag.
- 45) Instructies uit London, 18-08-1942, Algemene Handelsblad, Amsterdam
- 46) Vergelding, 17-08-1942, Nieuwe Rotterdamche Courant
- 47) Moordenaars 20-08-1942, De Zwarte Soldaat, Utrecht (Illegal Newspaper) Handwritten.
- 48) Het Dure Les, 21-08-1942, De Waag, Haarlem

BEKENDMAKING

Aangezien ondanks de uiterst dringende uitnoodiging van den Wehrmachtsbefehls-haber — General der Flieger Christiansen — de daders van den springstoftaanslag in Rotterdam te laf zijn geweest om zich aan te melden, zijn de volgende gijzelaars aangepakt en hedenmorgen doodgeschoten:

1. RUYLS, WILLEM, directeur-generaal, Rotterdam;
2. GRAAF E. O. G. VAN LIMBURG STIRUM, Arnhem;
3. Mr. BAELDE, ROBERT, Rotterdam;
4. BENNEKERS, CHRISTOFFEL, vroeger hoofdinspecteur van politie, Rotterdam;
5. BARON ALEXANDER SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE, Noordgouwe, Zeeland.

DEN HAAG, 15 Augustus 1942.

De höhere SS. und Polizeiführer Nord-West.
get. RAUTER,
SS.-Gruppenführer en Generalleutnant d.P.

Onze lieve Broeder, Zwager en Oom,

Mr. ROBERT BAELDE,

is op 15 Augustus overleden.

S. A. JANSSEN—Baeldo.
H. P. C. M. JANSSEN.
SAARTJE.
PIET.
JOKE.

Schiedam, Nieuwe Haven 129.

Den 15den Augustus ontving ik het treurig bericht van het heengaan van mijn innig geliefden Echgenoot

ALEXANDER Baron SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE,

op den leeftijd van 26 jaar.

C. Baronesse SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE—
Telders.

Schuddebeurs (Zeeland).
„Zorgvlied”.

Op 15 Augustus nam God in vollen vrede tot Zich onzen innig geliefden Schoonzoon, Zwager en Oom

Mr. OTTO ERNST GELDER GRAAF

VAN LIMBURG STIRUM

in den ouderdom van 49 jaar.

Uit aller naam:

JONKVROUWE G. C. BARON-
NESSE VAN HEEMSTRA.

Amsterdam-Zuid

Patroclsstraat 28 II.

Ik kan geen bezoek ontvangen, maar Uw aller gebed zal ons sterken.

Den 15den Augustus ontvingen wij het treurig bericht van het heengaan van onzen innig geliefden Zoon, Broeder, Schoonzoon en Zwager

ALEXANDER Baron SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE,

op den leeftijd van 28 jaar.

Uit aller naam:
Voorschoten
„Duivenvoorde”
SCHIMMELPENNINCK
VAN DER OYE.

Den Haag
G. C. TELDERS—
Van de Velde.

St. Michielsgestel
C. W. Graaf VAN
LIMBURG STIRUM.

Den Haag
F. W. Gravin VAN
LIMBURG STIRUM—
Telders.

Onze onmisbare Man en Vader

WILLEM RUYLS,

Ridder in de Orde van den Ned. Leeuw,
in den ouderdom van 47 jaar.

E. E. RUYLS—van Houten.
M. J. RUYLS.
B. E. RUYLS.
WILLEMEN en
HENK.

Rotterdam,
Kon. Emmaplein 6.

Tot onze groote smart ging plotseling van ons heen onze lieve Zoon, Schoonzoon, Broeder en Zwager

WILLEM RUYLS,

Ridder in de Orde van den Ned. Leeuw,
in den ouderdom van 47 jaar.

Noordwijk a/Zee:
B. E. RUYLS.
W. P. RUYLS—
van Hoboken.

's-Gravenhage:
E. E. VAN HOUTEN—
Sluiter.

Bilthoven:
J. RUYLS.
G. RUYLS—Monhemius.

Rotterdam:
Ir. D. T. RUYLS.
B. E. RUYLS Jr.

N. O. I.:
Mr. F. VAN HOUTEN
L. C. VAN HOUTEN—
de Clercq.

Aerdenhout:
W. C. DE CLERCQ—
van Houten.
E. H. DE CLERCQ.

15 Augustus 1942.

Op 15 Augustus ontvingen wij het treurig bericht van het heengaan van onzen geliefden Broeder en Zwager

Mr. OTTO ERNST GELDER GRAAF VAN LIMBURG STIRUM,

in den ouderdom van 49 jaar.

St. Michielsgestel,
C. W. VAN LIMBURG
STIRUM

Den Haag,
F. W. VAN LIMBURG
STIRUM—TELDER.

Op 15 dezer heeft God tot Zich genomen onzen geliefden Schoonzoon, Zwager en Oom:

Mr. O. E. G. Graaf VAN LIMBURG STIRUM.

Mr. A. J. A. A. Baron VAN HEEMSTRA.
G. C. Barones VAN HEEMSTRA.

E. Barones VAN HEEMSTRA, en kinderen.

M. J. Barones VAN HEEMSTRA.
Baron en Barones W. H. J. VAN HEEMSTRA.

A. J. Barones VAN HEEMSTRA, en kind.

DOODGESCHOTEN ...

Vijf Nederlanders, mannen die, hoe ook hun overtuiging geweest moge zijn, hun land naar eer en geweten en naar vermogen hebben gediend, zijn hedenmorgen door een Duitsch vuurpeleton doodgeschoten. Een schok gaat door ons volk. Als gijzelaars gevangen genomen, hebben zij met hun leven geboet voor de daad van een saboteur, die niet den moed heeft gehad hun leven te redden, dat in zijn handen was. Zóó wreed en tragisch heeft ons volk in deze vreeselijke tijden de meedoogenlooze hardheid en onverbiddelijkheid van den krijg nog niet aan den lijve gevoeld.

In deze tragische uren past het niet de schuldvraag onder het oog te zien, de argumenten opnieuw te beschouwen, die reeds zoo vaak naar voren zijn gebracht bij de bespreking van het misdrijf van den saboteur. In deze droeve stonde is slechts plaats voor een eerbiedig zwijgen. Met een hart vol deernis zal ons volk, met ons, zijn gedachten doen uitgaan naar de zwaar getroffen nabestaanden van hen, die op dezen vroegen, zonnigen Augustusmorgen van het leven moesten scheiden als onschuldigen boetend voor de schuld van hen, die noch den moed, noch het karakter bezaten met open vizier te strijden.

Een wreed lot werd aan vijf landgenooten voltrokken, een lot, dat tot diepe droefheid en tot nadenken stemt. Er vinden schier ontelbaren den dood in deze dagen van strijd, maar deze vijf stierven niet als soldaten, strijdend voor een ideaal. Zij gingen den dood in met een vraag op de lippen: Waarom?

De wetten van den oorlog geven het antwoord. Maar of deze wetten ooit door den saboteur zullen worden verstaan?

De misdaad is geboet en de les zal moeten worden geleerd na deze uren van smart in dagen van bezinning. Opdat ons volk gespaard moge blijven voor een herhaling van dit macabere gebeuren, dat de dag van heden heeft gemaakt tot een van droefenis en rouw.

GEVOLGEN

Als een schok ging Zaterdag door Nederland het bericht waarvan de dagbladen melding maakten: vijf Nederlandsche gijzelaars dien morgen door den kogel gedood!

Een vreeselijk, hard lot, dat vijf Nederlandsche staatsburgers heeft getroffen. Een slag ook voor allen die hen lief en dierbaar zijn.

Een vonnis dat ten uitvoer werd gelegd, niet voor daden door hén bedreven, doch door onbekende elementen die wel den twijfelachtigen moed hadden om door middel van een tijdbom te trachten een Duitschen trein te laten ontsporen, doch die te laf waren om zelfs na de officieele publicatie van verleden week, waarin bedreigd werd met den dood van een aantal gijzelaars, zich als de daders van deze poging tot aanslag bekend te maken.

Nu trof onschuldigen Nederlanders een lot dat zij verdiend hadden. Voor een dergelijke lafheid heeft niemand, heeft ook elke rechtgeaarde Nederlander slechts afkeuring en afschuw en hoopt, dat de onverantwoordelijke elementen alsnog gevonden en ter verantwoording geroepen zullen worden. Zij zullen hun vonnis alsnog dan niet ontloopen!

Overigens heeft het aan vijf Nederlanders voltrokken doodvonnis opnieuw bewezen, dat het den Duitschen autoriteiten volkomen ernst is met hetgeen zij zeggen. Het is oorlog, en dan regeert slechts de harde wet van de onverbiddelijke realiteit. Wij zijn bezet gebied, wat zeggen wil dat de Nederlandsche staatsburgers onderworpen zijn aan het gezag van de bezettende overheid.

Men laat ons volk een groote mate van vrijheid, maar eischt anderzijds ook volledige loyaliteit en zeker geen tegenwerking of sabotage. Voor de Duitschers staat alles op het spel. Het gaat om ondergang of geheele overwinning van het nationaal-socialisme in Europa. Op dien weg, in dien strijd, kan het geen enkele tegenwerking dulden. En dat de bezettende overheid bij niet opvolging van deze plichten, hard en streng weet te regeeren, heeft het doodvonnis aan vijf Nederlandsche gijzelaars weer eens bewezen. Het zij opnieuw een waarschuwing aan allen die meenden dat tegenstreving van den bezetter geboden is. Dáarmede bewijst men land en volk geen dienst.

TRAGISCH!

* * * Met groote ontsteltenis zal men kennis hebben genomen van de officieele mededeeling, dat gisterochtend vijf Nederlanders hun leven hebben moeten geven, omdat een onverlaat den treurigen moed heeft gehad een sabotage-daad te verrichten, welker gevolgen gelukkig maar beperkt zijn gebleven tot een ernstige verwonding van een eigen landgenoot. De misdadiger, die deze lafheid beging, heeft niet eens den moed gehad zich te melden, terwijl hij wist, dat een aantal gijzelaars daardoor zou worden doodgeschoten. Uit patriottisme heeft hij niet gehandeld; hij zou dan, ware hij niet opgehitst door duistere elementen, de consequentie van zijn daad hebben aanvaard en daardoor een zeker respect hebben kunnen afdwingen.

Thans zijn vijf onschuldige voor-aanstaande landgenooten door hem den dood ingejaagd. Diep medegevoel en leedwezen zal er in breeden kring bestaan voor de beproefde families dezer gijzelaars, van wie er niet een ooit in staat zou zijn geweest een aanslag op een Duitschen trein op het Rotterdamsche viaduct te beramen. Daarvoor waren het te goede Nederlanders, die niet in het geniep handelen, omdat dit niet in den Nederlandschen aard ligt.

Eerst sedert den oorlog zijn er anonieme helden opgestaan, die zoo moedig waren in smaadschriften en door sabotage-daden te plegen niet alleen de bezettende macht te beleedigen of

tegen te werken, maar daarbij tevens een aanslag te doen op de eerbaarheid van tal van Nederlanders, die op hun post bleven en trachtten te redden, wat er nog te redden viel.

De ergste anti-man moet de sabotage-daad, te Rotterdam gepleegd, althans in zijn hart, hebben afgekeurd. In breede massa heeft de Rotterdamsche burgerij zich daarover geuit, en over heel Nederland is een golf van afschuw gegaan, omdat men begreep, dat deze lafhartige daad ernstige gevolgen zou hebben....

Nu is het onvermijdelijke geschied. Wij ontblooten, in diepen eerbied, het hoofd bij het graf dezer vijf Nederlanders, die — indien zij nog konden spreken — zeer zeker een vermaning zouden hebben gericht tot al hun landgenooten, om nu het lijdelijk verzet te staken en te bedenken, dat voor elke sabotage-daad jegens de bezettings-macht nog meer gijzelaars zullen moeten boeten.

Is 't leed dat de vijf in rouw gedompelde families getroffen heeft, nu nog niet voldoende geweest om een ieder het besef bij te brengen, dat de Engelsche radio als eenig resultaat dit tragisch gebeuren veroorzaakte?

Daarginds zit men nog veilig. Hier telande echter niet. De stokers voelen zich geborgen, de uitvoerders moeten niet alleen boeten, zij stellen ook het leven van anderen in de waagschaal. En dit is nu wat ons het meest heeft bedroefd en geschokt.

Laat een ieder toch beseffen dat het uit moet zijn met sabotage-daden, die tot niets anders kunnen leiden dan tot diepe ellende.

BEKENDMAKING

Aangezien ondanks de uiterst dringende uitnodiging van den Wehrmachtsbefehlshaber — General der Flieger Christiansen — de daders van den springstofaan-slag in Rotterdam te laf zijn geweest om zich aan te melden, zijn de volgende gijzelaars aange-pakt en hedenmorgen doodge-schoten:

1. Ruys, Willem, directeur-gene-raal, Rotterdam;
2. Graaf E. O. G. van Limburg Stirum, Arnhem;
3. Mr. Baelde, Robert, Rotterdam;
4. Bennekers, Christoffel, vroe-ger hoofdinspecteur van poli-tie, Rotterdam;
5. Baron Alexander Schinmel-pennink van der Oye, Noord-gouwe, Zeeland;

Den Haag, 15 Augustus 1942.

De höhere SS. und polizei-führer Nord-West,
get. RAUTER
SS.-Gruppenführer en
Generalleutnant d. P.

Harde Taal

(Van den Haagschen redacteur).

De angstige spanning, die eenige honderden gezinnen in ons land een lange week gevangen hield, is gebroken, en wat wij acht dagen lang hebben gevreesd, werd Zaterdag bewaarheid: de dader van den Rotterdamschen bom-aanslag heeft de voorkeur er aan ge-given, onschuldige anderen met hun leven te laten boeten voor zijn daden. Laffe menschen missen altijd den moed, de verantwoordelijkheid voor hun eigen doen en laten royaal te dragen en juist ook wanneer zij moedig schijnen. De moed der onbezonnenheid, die den dader tot zijn mislukten aanslag bracht, was niet de ware moed van den man, die zijn land wil dienen met inzet van eigen leven. Moedig zijn op rekening van anderen is wel de ergste lafheid, die zich denken laat, en het is een schrale troost, te mogen verwachten, dat het bloed der onschuldigen dezan lafaard tot zijn laatste oogenblik geen rust meer laten zal.

Van Duitsche zijde heeft men ons verzekerd, er van overtuigd te zijn, dat de werkelijke schuldigen niet in Nederland gezocht moeten worden, maar in Londen, van waaruit de bevolking der bezette gebieden anderhalf jaar tot deze en dergelijke daden werd aangezet door lieden, die hiermee zelf voorloopig geen risico liepen en evenmin de verantwoordelijkheid voor de gevolgen er van behoeften te dragen. Den laatsten tijd, nu het te laat is om opgehitste onbezonnen en on-evenwichtige elementen nog tot rede te roepen, begint men ook daar tot voorzichtigheid te manen. Had men dat maar eerder bedacht!

Onder den indruk van de tragiek van dit geval en diep bewogen met 't lot der nabestaanden van de geëxecuteerde gijzelaars, mogen wij niet nalaten, nogmaals met klem te waarschuwen tegen elken vorm van sabotage jegens de bezettende overheid. De oorlogswetten zijn hard en worden steeds harder naarmate de oorlog meer in zijn beslissende fase, waarin beiderzijds om 't naakte bestaan gestreden wordt, geraakt. Herhaalde malen hebben wij hierop gewezen en met klem van argumenten onze lezers opgeroepen tot nuchterheid en een bezonnen levenshouding. Wat anders de gevolgen zijn, kan nu voor niemand meer twijfelachtig wezen: de harde taal der feiten heeft in onze ooren gedreund en onze harten verschrikt.

DE OORLOG IS HARD.

Er heerscht rouw in ons land, omdat ons volk in aanraking is gekomen met de hardheid van de oorlogswet, die zelfs onverbiddelijk moet zijn, wanneer het volk zich bemoeit met den oorlog.

Enkelingen hebben zich laten ophitsen en een daad gesteld tegen den bezetter, ofschoon zij wisten, dat dit het leven kosten zou aan eenige onzer landgenooten. Nadrukkelijk was bekend gemaakt, dat dit bij eventueele sabotagedaden het geval zou zijn.

De bezetter kan nu eenmaal — er is reeds dikwijls op gewezen en zoo vaak gewaarschuwd — niet dulden, dat dergelijke dingen gebeuren en moet in zijn strijd op leven en dood in voorkomende gevallen met hardheid optreden.

De lage individuen hebben hun daad gepleegd, ofschoon zij wisten, dat zij op deze wijze op geen enkele wijze de oorlogskansen konden beïnvloeden. Zij hebben haar gesteld als satellieten der ophitsers, die op veiligen afstand gezeten, ons volk in het ongeluk willen storten. Dat maakt hun optreden des te walgelijker.

De eerste schuldigen zijn dan ook de plegers van den aanslag. Zij hebben zich tevens verachtelijke lafaards getoond, omdat zij de verantwoordelijkheid en de gevolgen van hun daad niet durven dragen.

Maar niet minder schuldig zijn de ophitsers van de overzijde, die in hun machteloosheid om in te grijpen in het verloop van den oorlog, ons volk als instrument willen gebruiken voor hun doeleinden, al weten zij, dat het nutteloos is en dat daardoor onnoemelijk leed zal komen over onze landgenooten. Nog op 8 Augustus jl. heeft de Londensche radio zich gericht tot het Nederlandsche volk met de zinspeling, dat er uit Londen ter zijner tijd definitieve instructies zouden worden gegeven, wanneer het Nederlandsche volk iets tegen den bezetter moest ondernemen.

Schuldig zijn ook zij — wij hebben dit reeds vaak betoogd —, die hier in het land door hun haatdragend geroddel een verbitterde stemming aankweekten tusschen bezetter en bezettend land.

Schuldig zijn evenzeer de gezagdragers, die nalaten ons volk aan te sporen sabotage-handelingen achterwege te laten en die verzuimen hun gezaghebbenden invloed aan te wenden, om onze landgenooten te wijzen op hun plichten als bewoners van een bezet land, waarin rust en orde moet heerschen wil het volk niet ten verderve gevoerd worden.

Gelukkig zijn er velen in ons land die dezen plicht wel begrijpen. Met gezag bekleede personen op kerkelijk en wereldlijk terrein in Rotterdam hebben in verband met den aanslag hun waarschuwende stem laten hooren.

In de „Nieuwe Rotterdamsche Courant” hebben leiders van groote ondernemingen, artsen, rechters, officieren van justitie, de Deken der stad en de praeses en scriba van negentien Rotterdamsche protestantsche kerken de gepleegde daad van sabotage openlijk en ten strengste veroordeeld.

Moge deze waarschuwing begrepen worden en moge zij nagevolgd worden door de gezagdragers, die tot dusver nog nalieten hun gezag aan te wenden om ons volk een juist begrip bij te brengen van den oorlogstoestand, waarin het leven moet. Hun waarschuwende stem kan veel onheil in de toekomst voorkomen.

Wij hebben het ons tot een plicht gerekend bij herhaling te waarschuwen. Wij weten, dat wij deswege door sommigen worden geminacht. Desniettemin herhalen wij onze waarschuwing: „Ons volk late toch den oorlog over aan de soldaten!”

God geve, dat de vijf gijzelaars de eenigen mogen zijn, die hun leven moesten laten tengevolge van dergelijke waanzinnige en totaal nuttelooze daden van opgehitste individuen.

Dan zal hun bloed niet tevergeefs gestort zijn.

Onwaardig.

Polemiek aan een graf.

EEN Amsterdamsch orgaan — piëteit verbiedt zijn naam te noemen — dat Maandag nog niets te zeggen had over het tragisch lot, hetwelk vijf van onze gijzelaars Zaterdag trof, vond Dinsdag in ons artikel „Fataal” toch nog een uitweg voor zijn leeg gemoed.

Ons richtend, éénerzijds tot onverantwoordelijke saboteurs en anderzijds tot verblinden, die nog niet doordrongen zijn van de rechten welke de bezettende macht jegens de civiele bevolking kan doen gelden, citeerden wij een waarschuwing van de Londensche radio van 8 Augustus, onzerzijds onderstreept door de woorden: „Daarmede wordt elke twijfel opgeheven aan wat onder deze omstandigheden Nederlandsche plicht voorschrijft — en niet: wordt voorgeschreven! — en, in ons aller belang, gebiedend noodzakelijk is.” Bovendien was in het geheele verband van het betoog duidelijk, dat Londen hier uitsluitend werd geciteerd, ter wille van hen, die nu eenmaal nog steeds aan „een eigen regeering” hechten, opdat zelfs voor deze lieden „elke twijfel” zou komen te vervallen. En dat was ook de bedoeling van andere instanties!

Ben kind kan dit alles begrijpen.

Onze opponent drukt dezelfde waarschuwing af om Londens verantwoording vast te stellen, maar trekt t.o.v. ons blad even groteske, als valsche geïnterpreteerde conclusies. Wij krijgen het volgende te hooren:

„Het blad stelt zich dus implicite op het standpunt, dat de aanwijzingen van de Oranje-radio uit Londen uitmaken, welke plichten wij, hier in Nederland, hebben en wat noodzakelijk is in ons aller belang, nl.: onder de tegenwoordige omstandigheden nóg niets doen, maar trouw naar den verorden zender luisteren, ten einde te zijner tijd te kunnen vernemen, dat de tijd rijp is voor opstand en de instructie daartoe uit te voeren ..

„De Telegraaf” bekleedt Oranje Radio en dus de „Ned. Regeering” te Londen met autoriteit ”

Welke „autoriteit” en welke „verantwoordelijkheid” wij aan de Londensche radio en haar lastgevers toekennen, is ten overvloede reeds afdoende gebleken uit ons artikel „Radiostrategen” van 21 Juli jl. dat wij, als volgt besloten:

„In de tragiek van het vergeldingsuur voor sabotage zullen figuren tegen den muur staan als rémplacanten van hen, die door afwezigheid schitteren. En als de avond gevallen is zal de stilte over

een gemeenschappelijk graf weer worden verscheurd door een stem van verre. „Hallo, hallo, hier is radio Hono toeloe ”

Helaas, niet alleen door een stem van verre, maar ook door een van zeer nabij, die zóó weinig opwelt uit een gewon Nederlandsch hart, dat zij over het graf van onze gijzelaars heen — een graf dat alle Nederlanders in één groot leed behoorde te vereenigen — het gif van een kwaadsappige polemiek spuit.

Zal onze éénheid dan nooit gesmeed worden? Dat deze vraag in dit uur nog gesteld moet worden, stemt bitter. Bij de rustplaats van onze gijzelaars zullen wij verder een eerbiedig zwijgen in acht nemen.

ONS 3-CENTS-FONDS

ORGAAN VAN DE VEREENIGING „HET HOOGELAND”
Chr. Vereeniging tot stichting
en instandhouding van
arbeidskoloniën

Goedgekeurd bij Kon. Besluit
van 2 Dec. 1892, No. 22.
Aangesloten bij den Centr. Bond
voor Inwendige Zending en Chr.
Philanthropische Inrichtingen
Gevestigd te 's-Gravenhage

BESTUUR DER VEREENIGING : Jhr H. J. Rapelaar van Driel, voorzitter, waarn. penningm., 's-Gravenhage, Jhr Mr J. M. M. van Asoh van Wijk, secretaris, 's-Gravenhage, De H. Knoop, geref. pred., Rotterdam, J. P. van Lonkhuyzen, Arnhem, De J. Meeuwenberg, Ned. herv. pred., Wijlehen, De D. Ringnaald Jr., geref. pred., Drachten, Jhr C. J. G. Six, 's-Gravenhage, De A. K. Straatsma, Ned. herv. pred., 's-Gravenhage.

KOLONIES DER VEREENIGING „Het Hoogeland”, Beekbergen (Geld.), „Filadelfia”, Vries (Dr.) en „Wilhelminahoove”, Opinde (Gron.), TEHUIZEN : „Ons Thuis”, „Klein Bouwzicht” en „'t Hietveld” Beekbergen, BUREAUX : Propaganda-Bureau, Borniastraat 67, Huizum-Leeuwarden, Reclasseerings-Bureau, Timorstraat 1, Amersfoort, Centraal Bureau, Javastraat 66, Den Haag.

Onder redactie van den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging : A. Hofstede.

Redactie- en Corresp.-adres : Propaganda-Bureau, Borniastraat 67, Huizum-Leeuwarden. Telefoon 4457
Oplaat 42000 exemplaren - Drukker T. v. d. Weij

Dit blad verschijnt om de drie maanden voor de leden van „Ons 3-Cents-Fonds” die het krachtens hun lidmaatschap gratis ontvangen.

IN MEMORIAM

Mr. O. E. G. graaf van Limburg Stirum.

Met onuitsprekelijk leedwezen heeft het Bestuur en hebben de Ambtenaren van de Vereeniging „Het Hoogeland” kennis genomen van het smartelijk overlijden, op 15 Augustus onder zoo zeer tragische omstandigheden, van onzen onder-voorzitter Mr. O. E. G. graaf van Limburg Stirum.

Onze Vereeniging en inzonderheid het dagelijksch bestuur heeft hierdoor een zeer zwaar en droevig verlies geleden. De heer Van Limburg Stirum was ook voor de Vereeniging „Het Hoogeland” een man van groote werkkraft en energie en in alles hartelijk meelevend met heel den arbeid onzer Vereeniging.

De naam van graaf van Limburg Stirum was voor de Vereeniging van historische beteekenis en van bijzonderen klank.

De grootvader van het thans overleden bestuurslid, C. W. graaf van Limburg Stirum, was in 1892

één van de oprichters onzer Vereeniging en zijn vader Mr. J. P. A. graaf van Limburg Stirum heeft de Vereeniging vele jaren gediend als secretaris.

De nu overledene heeft sinds 1926 zitting gehad in het dagelijksch bestuur van onze Vereeniging, die in dat jaar belangrijk werd uitgebreid. Hij heeft zijn krachten en rijke talenten in dienst gesteld van haar werk van christelijke naastenliefde, terwijl hij vóór 1926 ook reeds deel uitmaakte van het bestuur van „Het Hoogeland”.

Met weemoed ziet het bestuur thans naar de ledige plaats in zijn gelederen, maar denkt ook met dankbaarheid terug aan alles, wat onze Van Limburg Stirum als bestuurslid voor onze Vereeniging en daardoor voor onze medemenschen heeft gedaan.

Zijn persoon en zijn werk zullen onuitwischaar in de herinnering van de Vereeniging „Het Hooge-

De doodgravers van ons volk.

(S.) **E**r is voorzeker géén Nederlandsch gezin, waar men zich van zijn verantwoordelijkheid in deze tijden bewust is, te vinden, dat de vorige week niet in gedachten onophoudelijk bezig was met de Rotterdamschen bomaanslag en de verschrikkelijke consequentie die eruit zou voortvloeien, indien er voor des Vrijdags middernacht geen klaarheid zou zijn gebracht omtrent de daders. Om de daad van enkelen, die zich door de gewetenlooze ophitsing door de Engelsche zenders tot dezen dommen en volkomen nutteloozen aanslag op de Duitsche Weermacht hebben laten opzetten, is geheel het land gebukt gegaan onder den last eener spanning, die vooral voor de families en verwanten der gegijzelden met het uur tot aan ondragelijke hoogte steeg. Helaas, de zwakke hoop, dat toch iemand of iets klaarheid omtrent de bedrivers zou brengen, is niet in vervulling gegaan en met de ijzeren konsekwentie van den harden oorlog is een vijftal gijzelaars als antwoord op den aanslag doodgeschoten.

Dit is voor elkeen, die het wel meent met zijn volksgenooten, een harde slag. Hier toch staan we voor de gevolgen van het gewetenlooze spel, dat de emigranten in Londen en bepaalde elementen in ons land met het Nederlandsche volk thans spelen. Al de agitatie voor de diverse zenders, al de vunze geruchten en stemmingmakerijen hebben niets kunnen veranderen aan den loop der dingen. Steeds meer ziet men ginds in, dat het een verloren spel wordt, dat van al de triomfantelijke voorzeggingen omtrent een Duitsche nederlaag niets bewaarheid wordt. Men staat er voor den gapenden afgrond en nu tracht men in zijn val nog zooveel mogelijk mee te sleuren. Dat is de tactiek van de verschroeiende aarde in geestelijk opzicht, een cynisch, afschuwelijke methode, welke nog een zee van ellende over ons land kan doen spoelen, wanneer men hier uiterlijk en innerlijk geen halt toeroept aan de predikers van haat, verzet en sabotage. Want hier gaat het om het leven en welzijn van geheel ons volk, de gegijzelden en de mogelijke slachtoffers van sabotagehandelingen op de eerste plaats.

In dien geest hebben dan ook met verantwoordelijkheid op geestelijk en wereldlijk terrein bekleede personen in Rotterdam de vorige week hun waarschuwend stem laten hooren. In de N. R. Crt. van Donderdagavond hebben de leiders van groote ondernemingen, artsen, rechters, officieren van justitie, de Deken van Rotterdam, predikanten enz. een openlijke verklaring afgelegd, dat zij den aanslag te Rotterdam „als een onverantwoordelijke daad (naar voren brengen), die aan dit feit geheel onschuldige medeburgers aan levensgevaar blootstellen”, terwijl de kerkeraden van negentien protestantsche kerken in Rotterdam, vertegenwoordigd, door praeses en scriba, de daad van sabotage ten strengste hebben veroordeeld.

Het is wel een scherpe tegenstelling: ginds staat een kliek onder leiding van de treurige figuur „minister-president” Gerbrandy tot moord en doodslag op te hitzen, hier trachten vooraanstaande personen, levende tusschen ons volk en peilende de ellende die moedwillig en doelbewust wordt aangericht, te bezweren. De geschiedenis zal eenmaal oordeelen en de ophitsers in Engeland aan de kaak stellen voor wat zij zijn: de doodgravers van ons volk.

Doodgeschoten....

HUIVERING is gegaan over het Volk van Nederland toen de mare rondging, dat vijf mannen in den vroegen, stralenden zomermorgen van Maria Hemelvaart den dood waren ingezonden voor een wandaad begaan door anderen.

Vijf Nederlandsche mannen, gezond van lijf en leden, zonder vonnis, werd aangezegd, dat zij sterven moesten voor de euveldaad van hun onbekenden, hoogstens gelijkgezinden, die ten koste van het leven der gijzelaars, een misdaad voltrokken, terwijl de laffe daders vooruit wisten, dat anderen daarvoor met hun leven zouden boeten. En de vijf onschuldigen werden dan ook gevoerd naar den muur des doods met de nog eenig mogelijke gedachte in den verpletterden geest: waarom?

Waarom?

Wij allen kunnen die vraag wél beantwoorden: Omdat een laffe, weggelopen kliek, veilig van onderaardsche studio's uit, van overzee bovendien, dagelijks een geslagen en verslagen Volk ophitst tot daden van sabotage tegen een bezettende (over)macht, voor welke de laffe, opstokers zelven de beenen namen!

Voor dit misdadig tijdverdrijf van lieden, die niets beters hebben gedaan dan vluchten in dagen van strijd, voor zulke lafbekken vonden weer vijf mannen den dood, stervende wellicht, toen zij stonden aan den rand des grafs, met het plotse, heldere inzicht, dat zij hun leven moesten geven voor onwaardige individuen, die zij, te laat, als zoodanig herkenden...! Een bittere, harde, roemlooze dood, die niet meer te ontgaan was.

Het behoeft niet te worden betoogd, dat de militaire overheid een zuren plicht vervulde. Geruimen tijd had zij gesteld, met een ongekend hooge aanbrenghpremie bovendien, om de ware daders te kunnen grijpen. Het mocht niet baten. Anderen dan de daders zouden voor de geweelopen komen.

Genade was onmogelijk. Waar bleef het gansche Nederlandsche Volk, als men aanslagen als te Rotterdam straffeloos passeeren liet? Negen millioen menschen, kort oopen levende, kunnen toch niet leven op een kruitvat, waarin ieder zomaar straffeloos de brandende lont kan werpen?!

De Duitsche Weermacht, die ook nog een wereldoorlog te voeren heeft, kan toch niet een ontwapend Volk door wat weggelopen lafaards tot opstand laten brengen, om dat (nu ontwapende) Volk met getrokken zwaard ten tweeden male tegemoet te treden!

Vijf mannen moesten vallen als slachtoffers van een ijzeren oorlogsconsequentie, toen onverantwoordelijke ellendelingen, die nog niets anders presteerden dan een laffe vlucht, hun eigen Volksgenooten, die bleven, opzetten tot daden, die zij zelven niet aandurven tegen een gewapende bezettingsmacht, die hier rust en orde te bewaren heeft in het belang van allen, die leven op den Nederlandschen grond hier binnen Europa.

Gr.

Vijanden des volks

De onverantwoordelijke elementen in ons volk zijn — die herhaalde ernstige en bezadigde waarschuwingen van de bezettingsautoriteiten ten spijt — nog steeds niet tot de normale orde gekomen. In Rotterdam vond kort geleden wederom een ergerlijke daad van sabotage plaats, welke gemunt was op Duitsche soldaten, doch een Nederlandsch slachtoffer geëischt heeft.

Geheel Nederland kent thans het verloop en den nasleep van deze trieste gebeurtenis. De daders hebben zich vóór of op het door de Duitsche autoriteiten vastgestelde tijdstip niet gemeld, en zijn evenmin geïdentificeerd geworden. Het gevolg is, dat vijf van de gijzelaars, die destijds door de Duitsche instanties als waarborg voor een goeden en rustigen gang van zaken in bewaring genomen zijn, het misdrijf reeds met hun leven geboet hebben.

Rouw en ellende is over gezinnen gebracht, vrouwen betreuen hun echtgenoot, kinderen hun vader, de overige gijzelaars slijten hun dagen in angst en vreeze onder het zwaard van Damocles; en geheel Nederland is vervuld van deernis jegens hen, die door het onverbiddelijke lot werden getroffen.

Men behoeft zich thans geen enkele illusie meer te maken; ook in de toekomst zullen de Duitsche bezettingsoverheden het niet bij leegte bedreigingen laten. Voor elke daad, gericht tegen de bezetting, zullen de gijzelaars het onherroepelijke gelag moeten betalen. Wij leven nu eenmaal onder de wetten van den oorlog, die hard zijn en hard moeten zijn en — ons duidelijk genoeg zijn voorgehouden.

En welk doel hebben deze offers? Wat gelooven de laffe daders, vergiftigd als zij zijn door de bandeloze ophitsers van de Londensche zenders, te bereiken? Meenden zij werkelijk met het leggen van een bom, het in de lucht doen vliegen van een militair transport, den oorlog ook maar voor de fractie van een millimeter te kunnen sturen in de richting, welke zij wenschen?

Hun daden bewijzen de erbarmelijkheid van hun verstand en hun misdadige gewetenloosheid. Want deze lieden, die in het verborgen hun misdrijven begaan en natuurlijk niets liever begeeren dan „verborgen” te blijven, laten welbewust anderen, de gijzelaars, voor hun vergripen boeten.

Zij zijn het, die den rouw over Nederland brengen; zij, en geen anderen, zijn de ware vijanden des volks.

Daarom verrichte een ieder het zijne, opdat deze ellendelingen, die zich niets gelegen laten liggen aan het leven en het geluk van hun landgenooten, hun gevaarlijk spel niet langer bedrijven kunnen. Waarlijk, wie deze en dergelijke onruststokers en rouw-verwekkers aanbrenge zijn geen verraders — in ons land wordt tegenwoordig zoo graag en zoo ten onrechte met dit woord geschermd — doch oprechte Nederlanders, die in deze kommervolle tijden hun plicht verstaan. In dit verband is het bij deze donkere gebeurtenis een lichtend teeken, dat breede, ja bijna alle, lagen der Nederlandsche bevolking de Rotterdamsche sabotage-misdaad ten scherpste gelaakt hebben.

* * * LOUTERING.

De hoop, dat niet tot vergeldingsmaatregelen op gijzelaars vanwege den aanslag te Rotterdam zou behoeven te worden overgegaan, is niet in vervulling gegaan.

Een vijftal bekende Nederlanders heeft met het leven moeten boeten.

Dit is een harde slag.

Voor de families der getroffen en in de eerste plaats. Hier schrijnt de herinnering voort zoolang deze ontzettende oorlog duurt en zelfs ver daarna. De Almachtige God moge die troost schenken, die menschen niet kunnen geven.

Ook het Nederlandsche volk voelt deze slag tot in het diepst van zijn ziel. Hoe ook de gevoelens temidden daarvan mogen zijn, dat den als te Rotterdam en elders gebeurd, worden schier zonder uitzondering ten zeerste betreurd en zonder aarzeling afgekeurd.

Dat niettemin in de huidige situatie de mogelijkheid voor herhaling van onverantwoordelijke daden door elementen, die niet schromen het leven van andere op het spel te zetten en het oorlogsleed van ons volk nog te vergrooten bestaat, blijft als een donkere dreiging het leven drukken.

Over dergelijke daden hebben wij bij herhaling ons uitgesproken. Hetgeen we daarvan in „Van Eigen Bodem” hebben gezegd, behoeft thans geen herhaling.

Met daden van terreur en sabotage dienen men het vaderland niet. Nimmer, naar onze levensovertuiging en zeker niet in den staat waarin ons land zich nu bevindt.

Dat dit thans ook de meening is van de Nederlandsche regeering te Londen blijkt uit de waarschuwing, die kort geleden via de radio tot ons volk werd gericht.

Men gedrage zich overeenkomstig dien raad, n.l. om in gesprek, schrift en daad de grootste zelfbeheersching te toonen.

Zóó te verstaan der tijden sprake, den zij der gebeurtenissen, zooals die de wereld en ook ons land beroeren.

Groen zegt, dat tot de beginselen der Reformatie behoorde, dat in „staatsvergaderingen en regtszalen hulp en raad werd afgesmeekt van Hem, zonder Wien tevergeefs het huis gebouwd en de stad wordt bewaakt; die gezegd heeft: „roep Mij aan in den dag der benaauwdheid en Ik zal er u uithelpen”, en die „aan een iegelijk die van Hem wijsheid begeert, mildelijk schenkt en niet verwijt.”

Moge deze Christelijke zin, opnieuw veredeld en vernieuwend, door de loutering van dezen tijd, onze Natie vormen en sterken.

DE GIJZELAARS

Bs. — Het bericht omtrent de terechtstelling van vijf gijzelaars, in verband met den springstofaanslag te Rotterdam, heeft ons met diepe droefheid en deernis, doch ook met uifers gemengde andere gevoelens vervuld en wij meenen volkomen in den geest van zeer vele (zoo niet van het allergrootste gedeelte) van onze welmeenende volksgenooten te handelen, wanneer wij daaraan op deze plaats uiting geven.

Diepe treurnis en innig medevoelen hebben wij om de volkomen onschuldige slachtoffers en hun verwanten, omdat deze gijzelaars het leven hebben moeten geven voor een zaak die zij hoogstwaarschijnlijk zouden hebben afgekeurd en waarmede geen enkel vaderlandsch belang wordt gediend.

Afkeuring en verachting kunnen wij slechts koesteren voor hen, die het door hun onverantwoordelijke handeling, zóóver hebben gebracht, dat deze strenge maatregelen noodzakelijk werden en dáarna zooveel gebrek aan moed toonden, dat zij het op hun geweten konden nemen onschuldigen als slachtoffers te laten vallen.

De Duitse Overheid is het — evenals iedere andere bezettende Overheid — aan haar eigen behoud (en bovendien geheel in overeenstemming met de geldende oorlogswetten) verplicht maatregelen te nemen, waardoor paal en perk wordt gesteld aan de sabotage. Zij doet dat met de gestrengheid die nu eenmaal in oorlogstijd kan worden verwacht, doch ook met menschelijk inzicht, dat haar belet verder te gaan dan in verband met de omstandigheden geboden is. Wanneer toch de Duitse Overheid tegenover sabotagedaden als deze bomaanslag geen positieve stelling nemen zou, dan was het hek van den dam en dan kon zij haar matten wel rollen.

Zelfs de emigranten te Londen, die nochtans niet benauwd zijn om het publiek op de allerverantwoordelijkste wijze op te hitsen, voelden dat zoo aan, toen zij op 8 Augustus, in verband met de mogelijkheid van een tweede front, verklaarden: „het ergste wat zou kunnen gebeuren, voor de bevolking in het bezette land, is in opstand te komen voordat de tijd daartoe rijp is.”

Wat Londen zegt moet men altijd met 'n korreltje zout nemen. Het lijkt ons niet onwaarschijnlijk, dat Londen den tijd reeds rijp zal achten, wanneer de bevolking nog kans loopt haar tanden op een steenharde groene vrucht stuk te bijten, maar dat zelfs deze aarts-hitsers zóó redeneeren, bewijst wel wat het ware karakter is van den bomaanslag te Rotterdam.

Wanneer de saboteurs van Rotterdam hun zin gekregen hadden, zouden vele onschuldigen gevallen zijn, zonder dat daarvoor één oogenblik ook maar het eindresultaat van den oorlog beïnvloed werd. Nu ze hun doel niet bereikten, zijn óók onschuldigen slachtoffer.

Dat is de vloek van een onbekoekte daad, van een handeling welke niet de goedkeuring hebben kan van ieder die het wel meent met de belangen van Nederland en van het Nederlandsche volk.

OORLOGSWET

Er is rouw in Nederlandsche gezinnen, een rouw welke diepte nauwelijks zwarter denkbaar is. Want de dood kwam hier niet als instrument van die Macht, welke ingrijpen de mensch als onontkoombaar heeft leeren aanvaarden: de wet der natuur, maar hier kwam „het laatste” als de bittere consequentie van een andere even onverbidelijke wet: die van den oorlog.

Het Nederlandsche volk kende tot dusverre nauwelijks de granieten hardheid van die wet en daarom is het geen wonder, dat zoo diepe ontsteltenis werd te weeg gebracht door het bericht, dat vijf volksgenooten eraan ten slachtoffer vielen. Daarom ook is het geen wonder, dat de reactie op dit gebeuren volkomen vreemd staat tegenover de wezenlijke tragiek daarin opgesloten, maar zich te buiten gaat aan een valsch geworden sentiment, dat bewust wordt gekoesterd door dezelfden op wier hoofden het bloed van de vijf gefusilleerden neerkomt.

In het aangezicht van deze vijfvoudige terechtstelling, staande tegenover het onpeilbare leed van vijf Nederlandsche gezinnen, heeft elke minderwaardige overweging terug te treden, tegenover deze tragiek zwijge elk politiek strijdgewoel. Maar nooit moge verstommen de felle aanklacht tegen de werkelijk verantwoordelijken voor dit drama.

Het waren onbekenden, die een zinlooze sabotagedaad verrichtten, het waren onbekenden, die wetende welke gevolgen hun daad zou hebben, den zedelijken moed misten om deze gevolgen van anderen af te wenden, die in hun zwijgen slechts de lafheid van hun wezen tot uitdrukking brachten — geen onbekenden echter zijn de lieden, die achter de schermen tevergeefs trachten hun verantwoordelijkheid te verbergen. Ten eeuwigen dage zal de stem van hun geweten tot hen spreken, sterker misschien dan de gedachten van elken weldenkende, die hen nu aanklaagt wegens het thans gevloede bloed.

De oorlogswet is voltrokken, moge zij thans hebben geleerd dat de voltrekkers ervan nimmer terugdeinzen als het er om gaat elke sabotage van den strijd om Europa's bevrijding te bestraffen.

Het was voor het eerst, dat Nederlandsche mannen als slachtoffer vielen, moge het ook voor het laatst zijn geweest....

Zws.

Harde Taal

(Van onze Haagschen correspondent)

De angstige spanning, die eenige honderden gezinnen in ons land een lange week gevangen hield, is gebroken, en wat wij acht dagen lang hebben gevreesd, werd Zaterdag bewaarheid; de dader van den Rotterdamschen bomaanslag heeft de voorkeur eraan gegeven, onschuldige anderen met hun leven te laten boeten voor zijn daden. Laffe mēnschen missen altijd den moed, de verantwoordelijkheid voor hun eigen doen en laten, royaal te dragen en juist ook wanneer zij moedig schijnen. De moed der onbezonnenheid, die den dader tot zijn mislukten aanslag bracht, was niet de ware moed van den man, die zijn land wil dienen met den inzet van eigen leven. Moedig zijn op rekening van anderen is wel de ergste lafheid, die zich denken laat, en het is een schrale troost te mogen verwachten, dat het bloed der onschuldigen dezen lafaard tot zijn laatste oogenblik geen rust meer laten zal.

Van Duitsche zijde heeft men ons verzekerd ervan overtuigd te zijn, dat de werkelijke schuldigen niet in Nederland gezocht moeten worden, maar in Londen, van waaruit de bevolking der bezette gebieden 1½ jaar tot deze en dergelijke daden werd aangezet door lieden, die hiermee zelf voorloopig geen risico liepen en evenmin de verantwoordelijkheid voor de gevolgen ervan behoeften te dragen. Den laatsten tijd, nu het te laat is om opgehitste, onbezonnen en onevenwichtige elementen nog tot rede te roepen, begint men ook daar tot voorzichtigheid te manen. Had men dat maar eerder bedacht!

Onder den indruk van de tragiek van dit geval en diep bewogen met het lot der nabestaanden van de geëxecuteerde gijzelaars, mogen wij niet nalaten, nogmaals met klem te waarschuwen tegen elken vorm van sabotage jegens de bezettende overheid. Zij kon in de gegeven omstandigheden van haar standpunt uit niet anders handelen dan zij deed. De oorlogswetten zijn hard en worden steeds harder naarmate de oorlog meer in zijn beslissende fase, waarin beiderzijds om 't naakte bestaan gestreden wordt, geraakt. Herhaalde malen hebben wij hierop gewezen en met klem van argumenten onze lezers opgeroepen tot nuchterheid en een bezonnen levenshouding. Wat anders de gevolgen zijn, kan nu voor niemand meer twijfelachtig wezen: de harde taal der feiten heeft in onze ooren gedreund en onze harten verschrikt.

Slachtoffers van onverantwoordelijke actie

Met gevoelens van diep medeleven neemt men kennis van het droevige slotbedrijf van den onverantwoordelijken bomaanslag te Rotterdam.

Vijf Nederlanders, hebben met hun leven moeten boeten voor het geheime terrorisme van hen, die meenen door dergelijke daden hun vaderland een dienst te bewijzen. Het ware heroïsme van deze duisterlingen treedt thans aan het daglicht. Liever het leven van onschuldigen opgeofferd, dan de consequentie van eigen optreden aanvaard.

Wij vragen ons af, welke welkenkende landgenoot nog een woord ter verdediging kan aanvoeren voor dergelijke sabotagedaden. „Het doet den Duitscher afbreuk en dan is alles goed", zullen de heftigste anti's redeneeren. Er zijn in ons land echter nog velen, die oordeelen volgens hun nuchter verstand. Het is wel duidelijk, dat de Deutsche oorlogsmachine van een dergelijken aanval in het minst niet te lijdén heeft. Het is de onverbiddelijkheid van de Deutsche

oorlogvoering, die, zooals zij reeds bij herhaling heeft verzekerd, zich tegenover een dergelijk optreden moet verzekeren.

Dat in het bijzonder in Rotterdam de bomaanslag in breeden kring ten sterkste wordt veroordeeld, blijkt uit de verklaringen uit de burgerij, alsmede uit een publicatie der gezamenlijke protestantsche gemeenten, die zich tegen dergelijke gewelddaden uitspreken. De politiek spreekt hierbij in het geheel geen rol.

Het standpunt der bezettende macht is nu eenmaal, dat elke poging om hier te lande van binnen uit iets te ondernemen wat zou kunnen medewerken aan de oprichting van een tweede front, met de grootste energie zal worden teniet gedaan. Hierbij zij herinnerd aan de uitlating van minister Göbbels, waarbij hij zeide, dat Duitschland op het oogenblik in het Oosten de handen vol heeft, zoodat er voor het Westen slechts een pink overschiet. Onder deze omstandigheden, aldus is de Deutsche opvatting, kan er niets worden geduld, dat moeilijkheden in het Westen zou kunnen veroorzaken.

Blijkens de uitlating van den Londenschen radio van 8 Augustus is ook van deze zijde een waarschuwing tot het Nederlandsche publiek gericht. Een dergelijke houding was opmerkelijk, want nog niet lang tevoren hadden de heeren, die van de overzijde

hun stem laten hooren, sabotagedaden in het bezette gebied op een dergelijke wijze verheerlijkt, dat ze met een opwekking daartoe gelijkstonden. Ongetwijfeld werd ook van

Bekendmaking

Aangezien ondanks de uiterst dringende uitnoodiging van den Wehrmachtbefehlshaber — general der flieger Christiansen — de daders van den springstofaanslag in Rotterdam te laf zijn geweest om zich aan te melden, zijn de volgende gijzelaars aangepakt en hedenmorgen doodgeschoten:

- 1) Ruis, Willem, directeur-generaal, Rotterdam;
- 2) Graaf E. O. G. van Limburg Stirum, Arnhem;
- 3) Mr. Bealde, Robert, Rotterdam;
- 4) Benckers, Christoffel, vroeger hoofdinspecteur van politie, Rotterdam;
- 5) Baron Alexander Schimmelpennink van der Oye, Noordgouwe, Zeeland.

Den Haag, 15 Augustus 1942.

De Höhere SS und Polizei-führer Nord-West.

get. RAUTER,

SS-Gruppenführer en generalleutnant der Polizei.

deze zijde ingezien, dat het den Duitschers ernst was met hun waarschuwing tegen ondernemende actie. In de genoemde uitzending heette het:

„In een waarschuwing aan het Nederlandsche volk om voorzichtig te zijn in gesprekken en brieven over de mogelijkheid van een tweede front, zoolang dit niet volstrekt vast staat, heeft de leider van het Nederlandsche informatiebureau verklaard: het ergste, wat zou kunnen gebeuren, is voor de bevolking in het bezette land in opstand te komen tegen de Duitschers, voordat de tijd daartoe rijp is. De Nederlandsche regeering in Londen, zoo voegde hij hieraan toe, heeft de Nederlandsche bevolking herhaaldelijk gewaarschuwd niets te ondernemen voordat een definitieve instructie uit Londen wordt gegeven”.

Onzerzijds voegen wij hier aan toe, dat het waar moge zijn, dat de uitgeweken regeering heeft gewaarschuwd tegen rebellie tegen het Deutsche gezag, zoolang daarvoor uit Londen geen instructies kwamen. De wijze echter waarop het propaganda-apparaat is gehanteerd was allerminst erop berekend de gemoederen in ons land te doen bedaren.

Zoodat het voor ons Nederlanders goed is onze moeilijkheden zelf onder oogen te zien. De raadgevers in Londen kunnen ons niet helpen. Wij moeten ons zelf helpen, door ons lot, hoe zwaar ook, moedig te dragen.

Dit niet weer

Er is een schok door ons vaderland gegaan, toen Zaterdag bekend werd gemaakt, dat de dader van den aanslag te Rotterdam niet den moed heeft gevonden zich aan te melden bij de Duitse autoriteiten en op deze wijze te voorkomen, dat anderen met hun leven zouden boeten voor zijn daad, waarvan reeds een Nederlandsch spoorwegambtenaar het slachtoffer was geworden. Degene, die deze sabotage pleegde, heeft nu ook nog op zijn geweten, dat vijf andere Nederlandsche gezinnen in rouw werden gedompeld.

Wel innig droevig is dit gebeuren en het medegevoel van ons allen gaat uit naar hen, die er door werden getroffen. Wij hebben misschien gedacht dat dit nimmer zou geschieden, omdat we meenden, dat de nuchterheid van den Nederlander te groot zou zijn, dan dat hij geloofde door een sabotage-daad iets te kunnen bereiken. Want ook al telt de dader het leven van zijn landgenooten niet, hij had moeten inzien dat zelfs het slagen van zijn opzet op den gang van den oorlog — laat staan op het resultaat ervan! — niet den minsten invloed zou hebben. Men moet wel allen zin voor werkelijkheid verloren hebben, indien men een andere opvatting hieromtrent heeft. Waar zulke enorme machten tegen elkaar optrekken, daar is het belachelijk te meenen, dat de enkeling iets zou kunnen bereiken op deze wijze.

Hij of zij, die den gewelddadigen dood van de zes landgenooten op hun geweten hebben, mogen allerminst aanspraak maken op heldendom, nu zij lathartig achter de schermen zijn gebleven.

Maar ook zij, die ophitsen tot dergelijke daden, waaraan zij zich zelf niet persoonlijk schuldig maken omdat zij het veiliger achten anderen dit vuile werk te laten doen, staan hier schuldig... misschien nog meer dan zij, die aan dit gehits gevolg geven. In dit verband kan de volgende uittaling van de Londensche radio van 8 Augustus worden vermeld. In een waarschuwing aan het Nederlandsche volk om voorzichtig te zijn in gesprekken en brieven over de mogelijkheid van een tweede front, zoolang dit niet volstrekt vaststaat, heeft toen de leider van het Nederlandsche Informatiebureau verklaard: „Het ergste, wat zou kunnen gebeuren, is voor de bevolking in het bezette land in opstand te komen tegen de Duitschers voordat de tijd daartoe rijp is. De Nederlandsche regeering in Londen, zoo voegde hij hieraan toe, heeft de Nederlandsche bevolking herhaaldelijk gewaarschuwd niets te ondernemen voordat een definitieve instructie uit Londen wordt gegeven”.

Deze uittaling spreekt voor zichzelf. Het nu gebeurde moge een afdoende waarschuwing zijn voor allen, die sabotageplannen smeden. Zij weten nu, dat voor hun daden onschuldigen zullen boeten volgens de harde noodzaak van den oorlog. Van Duitse zijde is hiervoor meermalen gewaarschuwd. Dat het hier geen holle woorden betref, is thans voor ieder duidelijk. Moge dit voldoende zijn en een herhaling van dit diep tragisch gebeuren niet noodig blijken. Dit niet weer!

De dood der gijzelaars

Het ter dood brengen van een vijftal Nederlandsche gijzelaars heeft in breede kringen van ons volk ontroering en gevoelens van diepe deernis gewekt. Hier zijn mannen den dood in gegaan om een misdaad te boeten, welke zij niet zelf bedreven hadden, doch waarvoor zij krachtens oorlogsrecht verantwoordelijk werden gehouden.

De bezettende macht, welke tot taak heeft in het Nederlandsche gebied de orde en het recht te handhaven, en tevens de belangen van de Duitse oorlogsvoering veilig te stellen, had reeds meermalen moeten vaststellen, dat er onder onze bevolking elementen waren, welke ondanks de capitulatie van de Nederlandsche weermacht, en ondanks het feit, dat zij als burgers niet waren gerechtigd zich in de oorlogshandelingen te mengen, meenden een taak te vervullen zoo zij onrust zaaiden en sabotagehandelingen verrichtten. De bezettende macht heeft bij herhaling erop gewezen, dat zulks niet kon worden geduld en tenslotte den voorzorg genomen een aantal Nederlandsche burgers als gijzelaars vast te zetten, opdat dezen met hun leven voor het gedrag van hun medeburgers aansprakelijk zouden blijven.

De onverantwoordelijke elementen, die desondanks tot den aanslag te Rotterdam overgingen, hebben de ridderlijkheid gemist, de gevolgen van hun daden persoonlijk te aanvaarden. Hadden zij zich gemeld, men zou hen tot op zekere hoogte om den moed hunner overtuiging — schoon wij die niet kunnen deelen — hebben kunnen respecteeren. Thans hebben zij niet anders bereikt, dan dat ons land een vijftal vooraanstaande mannen verloren heeft, en dat er in verschillende gezinnen diepe rouw is gebracht. Wij willen niet nalaten, ons medeleven met de betrekkingen der gevallen slachtoffers uit te spreken.

Mogen er geen nieuwe wandaden meer
geen.

HARDE TAAL

(Van onzen Haagschen redacteur)

De angstige spanning, die eenige honderden gezinnen in ons land een lange week gevangen hield, is gebroken, en wat wij acht dagen lang hebben gevreesd, werd Zaterdag bewaarheid: de dader van den Rotterdamschen bomaanslag heeft de voorkeur er aan gegeven, onschuldige anderen met hun leven te laten boeten voor zijn daden. Laffe menschen missen altijd den moed, de verantwoordelijkheid voor hun eigen doen en laten royaal te dragen en juist ook wanneer zij moedig schijnen. De moed der onbezonnenheid, die den dader tot zijn mislukten aanslag bracht, was niet de ware moed van den man, die zijn land wil dienen met den inzet van eigen leven. Moedig zijn op rekening van anderen is wel de ergste lafheid, die zich denken laat, en het is een schrale troost, te mogen verwachten, dat het bloed der onschuldigen dezen lafaard tot zijn laatste oogenblik geen rust meer laten zal.

Van Duitsche zijde heeft men ons verzekerd, ervan overtuigd te zijn, dat de werkelijke schuldigen niet in Nederland gezocht moeten worden, maar in Londen, van waaruit de bevolking der bezette gebieden 1 1/2 jaar tot deze en dergelijke daden werd aangezet door lieden, die hiermee zelf voorloopig geen risico liepen en evenmin de verantwoordelijkheid voor de gevolgen ervan behoeften te dragen. Den laatsten tijd, nu het te laat is om opgehitste onbezonnen en onevenwichtige elementen nog tot rede te roepen, begint men ook daar tot voorzichtigheid te manen. Had men dat maar eerder bedacht.

Onder den indruk van de tragiek van dit geval en diep bewogen met het lot der nabestaanden van de geëxecuteerde gijzelaars, mogen wij niet nalaten, nogmaals met klem te waarschuwen tegen elken vorm van sabotage jegens de bezettende overheid. Zij kon in de gegeven omstandigheden van haar standpunt uit niet anders handelen dan zij deed. De oorlogswetten zijn hard en worden steeds harder naarmate de oorlog meer in zijn beslissende fase geraakt, waarin beiderzijds om het naakte bestaan gestreden wordt. Herhaalde malen hebben wij hierop gewezen en met klem van argumenten onze lezers opgeroepen tot nuchterheid en een bezonnen levenshouding. Wat anders de gevolgen zijn, kan nu voor niemand meer twijfelachtig wezen: de harde taal der feiten heeft in onze ooren gedreund en onze harten verschrikt.

Het lot der gijzelaars

(Van onzen Haagschen correspondent.)

De angstige spanning, die eenige honderden gezinnen in ons land een lange week gevangen hield, is gebroken, en wat wij acht dagen lang hebben gevreesd, werd Zaterdag bewaarheid: de dader van den Rotterdamschen bomaanslag heeft de voorkeur eraan gegeven, onschuldige anderen met hun leven te laten boeten voor zijn daden.

Van Duitsche zijde heeft men ons verzekerd, ervan overtuigd te zijn, dat de werkelijke schuldigen niet in Nederland gezocht moeten worden, maar in Londen, van waaruit de bevolking der bezette gebieden 1 1/2 jaar tot deze en dergelijke daden werd aangezet door lieden, die hiermee zelf voorloopig geen risico liepen en evenmin de verantwoordelijkheid voor de gevolgen ervan behoeften te dragen. Den laatsten tijd, nu het te laat is om opgehitste onbezonnen en onevenwichtige elementen nog tot rede te roepen, begint men ook daar tot voorzichtigheid te manen.

De Londensche radio van 8 Aug. liet zich n.l. als volgt uit:

In een waarschuwing aan het Nederlandsche volk om voorzichtig te zijn in gesprekken en brieven over de mogelijkheid van een tweede front, zoolang dit niet volstrekt vaststaat, heeft de leider van het Nederlandsche informatiebureau verklaard: het ergste, wat zou kunnen gebeuren, is voor de bevolking in het bezette land in opstand te komen tegen de Duitschers voordat de tijd daartoe rijp is. De Nederlandsche regeering in Londen, zoo voegde hij daaraan toe, heeft de Nederlandsche bevolking herhaaldelijk gewaarschuwd niets te ondernemen voordat een definitieve instructie uit Londen wordt gegeven. Jammer, dat de waarschuwing zoo laat komt.

Onder den indruk van de tragiek van dit geval en diep bewogen met het lot der nabestaanden van de geëxecuteerde gijzelaars, mogen wij niet nalaten, nogmaals met klem te waarschuwen tegen elken vorm van sabotage jegens de bezettende overheid.

De oorlogsmaatregelen zijn hard en worden steeds harder naarmate de oorlog meer in zijn beslissende fase, waarin beiderzijds om het naakte bestaan gestreden wordt, geraakt. Herhaalde malen hebben wij onze lezers opgeroepen tot bezonnenheid. Wat anders de gevolgen zijn, kan nu voor niemand meer twijfelachtig wezen: de harde taal der feiten heeft in onze ooren gedreund en onze harten verschrikt.

HARDE TAAL

(Van onze Haagschen redacteur)

De angstige spanning, die eenige honderden gezinnen in ons land een lange week gevangen hield, is gebroken, en wat wij acht dagen lang hebben gevreesd, werd Zaterdag bewaarheid: de dader van den Rotterdamschen bomaanslag heeft de voorkeur eraan gegeven, onschuldige anderen met hun leven te laten boeten voor zijn daden. Laffe menschen missen altijd den moed, de verantwoordelijkheid voor hun eigen doen en laten royaal te dragen en juist ook wanneer zij moedig schijnen. De moed der onbezonnenheid, die den dader tot zijn mislukten aanslag bracht, was niet de ware moed van den man, die zijn land wil dienen met den inzet van zijn eigen leven. Moedig zijn op rekening van anderen is wel de ergste lafheid, die zich denken laat, en het is een schrale troost, te mogen verwachten, dat het bloed der onschuldigen dezen lafaard tot zijn laatste oogenblik geen rust meer laten zal.

Van Duitsche zijde heeft men ons verzekerd, ervan overtuigd te zijn, dat de werkelijke schuldigen niet in Nederland gezocht moeten worden, maar in Londen, van waaruit de bevolking der bezette gebieden 1½ jaar tot deze en dergelijke daden werd aangezet door lieden, die hiermee zelf voorloopig geen risico liepen en de verantwoordelijkheid voor de gevolgen ervan niet hoefden te dragen. Den laatsten tijd, nu het te laat is om opgehitste onbezonnen en onevenwichtige elementen nog tot rede te roepen, begint men ook daar tot voorzichtigheid te manen. Had men dat maar eerder bedacht!

Onder den indruk van de tragiek van dit geval en diep bewogen met het lot der nabestaanden van de geëxecuteerde gijzelaars, mogen wij niet nalaten, nogmaals met klem te waarschuwen tegen elken vorm van sabotage jegens de bezettende overheid. Zij kon in de gegeven omstandigheden van haar standpunt uit niet anders handelen dan zij deed. De oorlogswetten zijn hard en worden steeds harder naarmate de oorlog meer in zijn beslissende fase, waarin beiderzijds om het naakte bestaan gestreden wordt, geraakt. Herhaalde malen hebben wij hierop gewezen en met klem van argumenten onze lezers opgeroepen tot nuchterheid en een bezonnen levenshouding. Wat anders de gevolgen zijn, kan nu voor niemand meer twijfelachtig wezen: de harde taal der eiten heeft in onze ooren gedreund en onze harten verschrikt.

Een zwarte dag.

Een felle schok is Zaterdag door ons volk gegaan bij het lezen van de mededeeling dat vijf gijzelaars op den morgen van dien dag door een Duitsch vuurpeloton zijn doodgeschoten. Wat gevreesd werd, bracht niettemin diepe verslagenheid en ontroering, nu de verschrikkelijke realiteit ter kennis werd gebracht van het Nederlandsche volk. De gijzeling immers richtte zich in geen deele tegen den persoon van de gijzelaars, die daden van terreur en sabotage wellicht in de hoogste mate hebben afgekeurd: ze zijn enkel als borgen gesteld voor de gedragingen van heel het volk. Vijf hunner hebben nu het leven, moeten laten voor de daad van een saboteur die niet den moed heeft gehad zich te melden en te boeten voor zijn zelfgekozen daad, in plaats van onschuldige landgenooten het slachtoffer van zijn fanatisme te maken. Zóó diep tragisch heeft ons volk de meedoogenlooze hardheid van den oorlog nog niet ondervonden.

Aller zuiver medegevoel gaat uit naar de mannen, die Zaterdag het leven hebben moeten laten en naar degenen, die hen dierbaar waren en nu in zoo diepen rouw zijn gedruipeld door leed dat zwaarder te dragen moet zijn dan veel ander in dezen zwaar-bewozen tijd. Er gaan dagelijks velen den dood in op de tonneelen van den strijd te land, ter zee en in de lucht, maar deze vijf Nederlanders stierven niet als militairen. De harde wetten van den oorlog hebben hen het slachtoffer doen worden van vergeldingsmaatregelen van militaire strengheid.

De Duitse overheid had het voorzeker niet aan duidelijkheid laten ontbreken, dat zij vast besloten was de orde en de rust, die de veiligheid ook achter het front moeten waarborgen zoo noodig ook met de strengste maatregelen te handhaven. Zoo had men met een ernstige reactie te rekenen na den springstof-aanslag te Rotterdam, welke door breede kringen is afgekeurd.

Radio-sprekers overzee pogen de enkelingen in de bezette gebieden tot daden van verzet aan te sporen, ongeacht de nuttelootheid van dit verzet tegen een militair apparaat, dat Europa beheerscht en een gigantischen strijd voert aan een duizenden kilometers lang front, in de Afrikaansche woestijn en op de wereldzeeën. Zij, die deze aansporingen de wereld inzenden, leven buiten de sfeer waarin wij iederen dag verkeerren, ze zijn aan onze wereld van dit oogenblik vreemd. En hun onverantwoordelijkheid is des te grooter, waar zij weten niet de onmiddellijke gevolgen van hun actie te behoeven dragen.

Tegen onbezonnen daden, welke hieruit geboren kunnen worden, heeft de bezettende overheid zich gewappend met de haar ter beschikking staande middelen. Haar geste was voorloopig een herhaalde ernstige waarschuwing, thans een daad welke een verschrikkelijk voorbeeld heeft gesteld. De diepe smart, welke deze heeft veroorzaakt, moge leiden tot bezinning.

Leed verbindt. Nederland sluit de gijzelaars in zijn hart en in zijn gedachten met den vurigen wensch, dat onbezonnen daden zullen uitblijven. Mogen de overige gijzelaars ongedeerd in hun gezinnen kunnen terugkeeren.

1942
Een harde les.

—§§— Op Zaterdag 15 Augustus is rouw gebracht in vijf Nederlandsche families. Toen is de onvermijdelijk geworden slag gevallen: vijf gijzelaars zijn gefusilleerd en hebben met hun dood den prijs moeten betalen voor een daad van sabotage tegen de Duitsche weermacht, waarvoor zij zelf rechtstreeks niet de minste verantwoordelijkheid droegen. Ten diepste leeft ons volk mee met de achtergelaten betrekkingen van de slachtoffers, die op een heel smartelijke wijze het liefste verloren hebben, wat zij hier op aarde bezaten.

En waardoor?

Het Volk formuleert het antwoord op deze vraag in deze bewoordingen:

Door de schuld, de lafheid en de domheid van elementen, die misschien nog den euvelen moed hebben zich als Nederlanders te beschouwen, maar die hun daden in het donker uitoefenen, den moed missen de consequenties van hun daden te dragen en anderen voor de gevolgen doen boeten.

Ons gevoel van innige deelneming met de dierbaren der getroffenen is natuurlijk en menschelijk, maar dat meegevoel combineert zich als vanzelf met een gevoel van afschuw en minachting jegens hen, die er de schuld van waren. Dat gevoel kwam o.m. tot uiting in de spontane wijze, waarop uit alle lagen der bevolking lijsten zijn geteekend van protest tegen alle daden van sabotage, die de orde en de rust in ons land dreigen te verstoren, nutteloos en misdadig zijn, ook omdat zij namelooze ellende over ons volk kunnen brengen, zooals thans weer is gebleken.

Een deel van ons volk ziet het nutteloos en misdadige van daden van sabotage nog steeds niet in, begrijpt niet of wil niet begrijpen, dat zij met hun peuterwerk onherroepelijk hun hoofd te pletter loopen tegen de ijzeren macht der Duitsche kracht.

Wij kunnen slechts hopen, dat de zulken de droeve en harde les van dezen 15en Augustus eindelijk zullen toen te begrijpen en dat zij zich van zulke daden zullen onthouden niet alleen, maar ook allen meewerken aan de voorkoming ervan.

Harde Taal

De angstige spanning, die eenige honderden gezinnen in ons land een lange week gevangen hield, is gebroken, en wat wij acht dagen lang hebben gevreesd, werd Zaterdag bewaarheid; de dader van den Rotterdamschen bomaanslag heeft de voorkeur eraan gegeven, onschuldige anderen met hun leven te laten boeten voor zijn daden.

— Laffe menschen missen altijd den moed, de verantwoordelijkheid voor hun eigen doen en laten, royaal te dragen en juist ook wanneer zij moedig schijnen. De moed der onbezonnenheid, die den dader tot zijn mislukten aanslag bracht, was niet de ware moed van den man, die zijn land wil dienen met den inzet van eigen leven. Moedig zijn op rekening van anderen is wel de ergste lafheid, die zich denken laat, en het is een schrale troost, te mogen verwachten, dat het bloed der onschuldigen dezen lafaard tot op zijn laatste oogenblik geen rust meer laten zal.

Van Duitsche zijde heeft men ons verzekerd, ervan overtuigd te zijn, dat de werkelijke schuldigen niet in Nederland gezocht moeten worden, maar in Londen vanwaaruit de bevolking der bezette gebieden 1½ jaar tot deze en dergelijke daden werd aangezet door lieden, die hiermee zelf voorloopig geen risico liepen en evenmin de verantwoordelijkheid voor de gevolgen ervan behoeften te dragen. Den laatsten tijd, nu het te laat is om opgehitste, onbezonnen en onevenwichtige elementen nog tot rede te roepen, begint men ook daar tot voorzichtigheid te manen. Had men dat maar eerder bedacht!

Onder den indruk van de tragiek van dit geval en diep bewogen met het lot der nabestaanden van de geëxecuteerde gijzelaars, mogen wij niet nalaten, nogmaals met klem te waarschuwen tegen elken vorm van sabotage jegens de bezettende overheid. Zij kon in de gegeven omstandigheden van haar standpunt uit niet anders handelen dan zij deed. De oorlogswetten zijn hard en worden steeds harder naarmate de oorlog meer in zijn beslissende fase, waarin beiderzijds om 't naakte bestaan gestreden wordt, geraakt. Herhaalde malen hebben wij hierop gewezen en met klem van argumenten onze lezers opgeroepen tot nuchterheid en een bezonnen levenshouding. Wat anders de gevolgen zijn, kan nu voor niemand meer twijfelachtig wezen: de harde taal der feiten heeft in onze ooren gearbeid en onze harten verschrikt.

5 GIJZELAARS DOODGESCHOTEN.

Reeds vele malen hebben wij in dezen oorlogstijd gewaarschuwd tegen daden, die niet anders dan leed en ellende over ons volk brengen, een waarschuwing, die wij met den grootst mogelijken nadruk willen herhalen, nu vijf gijzelaars met hun leven hebben moeten boeten voor de dwaze daad van een onbekend individu, die getracht heeft een Duitschen transporttrein in de lucht te doen vliegen.

Wij zijn er zeker van, dat het Nederlandsche volk in zijn geheel dergelijke onbekookte daden ten stelligste veroordeelt. De kerkeraden der gezamenlijke Protestantische kerken te Rotterdam, die publiek de daad van sabotage ten strengste afkeurden, hebben ongetwijfeld namens ons volk in zijn geheel gesproken.

Er schijnen nog altijd lieden te zijn, die vergeten, dat wij onder oorlogswetten leven, omdat ons land, bezet gebied is, en die denken, dat met de capitulatie van 15 Mei 1940 de zaak af is. Zal het gebeurde van vorige week hun nu eindelijk de oogen openen?

Duitschland is in een strijd op leven en dood gewikkeld en eischt van de civiele bevolking der bezette gebieden een absolute onthouding van alle oorlogshandelingen en sabotage. Wie dat niet doet, brengt over anderen onzegbaar leed.

Naar ons wordt medegedeeld heeft de Londensche radio op 8 Augustus verklaard:

„Het eerste, wat zou kunnen gebeuren is voor de bevolking van het bezette land in opstand te komen tegen de Duitschers, voordat de tijd daartoe rijp is. De Nederlandsche regeering in Londen, — zoo werd hieraan toegevoegd — heeft de Nederlandsche bevolking herhaaldelijk gewaarschuwd niets te ondernemen, voordat een definitieve instructie uit Londen wordt gegeven”.

Ons aller plicht is in woord en daad de grootst mogelijke zelfbeheersching te toonen en steeds te bedenken, dat één oogenblik, waarin we die zelfcontrole vergeten, aan anderen het leven kan kosten. Laten we toch aan onze gijzelaars denken! Immers, men kan er zeker van zijn, dat alle verdere pogingen tot het stichten van onrust op gelijke wijze als vorige week zullen worden beantwoord.

Met innig medelijden denken wij aan de vijf gijzelaars, die Zaterdag zijn gevallen en aan hun diep bedroefde betrekkingen. God trooste de familieleden en schenke hun kracht om dit leed te dragen.

Moge dit diep-ernstig gebeuren ons allen, zonder onderscheid, met klem waarschuwen ons geheel van oorlogshandelingen te onthouden. Laat ons niet spelen met het leven van onze gijzelaars!

Avond

Harde werkelijkheid

∆ De slag is gevallen. Thans heerst diepe rouw in vijf Nederlandse families; vijf gijzelaars hebben de prijs moeten betalen voor een daad, waarvoor zij rechtstreeks niet de minste verantwoordelijkheid droegen. Het Nederlandse volk zal het diepste medeleven moeten gevoelen met de achtergelaten betrekkingen, die het liefste dat zij bezaten hebben verloren op een wijze als smartelijker wel niet goed mogelijk is. Door de schuld, de lafheid en de domheid van elementen, die misschien nog de euvelle moed hebben zich als Nederlanders te beschouwen, maar die hun daden in het donker uitoefenen, de moed missen de consequenties van hun daden te dragen en anderen voor de gevolgen doen boeten. Aan het gevoel van medeleven jegens de achterblijvenden moet tevens gepaard gaan een gevoel van afschuw en minachting jegens hen, die er de schuld van waren. Het is tenminste een verheugend teken voor het gezond verstand van het grootste deel van ons volk, dat zo spontaan en in zo overweldigende mate getekend is op de verklaringen, die te Rotterdam hebben gecirculeerd en welke de volledige afkeuring van elke daad van sabotage inhielden, daden, die de orde en de rust in het bezette gebied dreigen te verstoren en doelloos als zij zelve zijn, naamloze ellende over hun omgeving brengen.

Wij hebben lijsten onder de ogen gehad welke gisteren en vandaag voornamelijk onder de middenstand en de arbeidersbevolking de ronde gedaan hebben en waarop burgers van alle gading hun handtekeningen hebben geplaatst. Onder het grote aantal handtekeningen vonden wij er van trampersoneel, behangers, winkelbedienden, melkbezorgers, bloemenkooplieden, expeditieknechts, kooplieden, winkeliers, een landmeter van 't kadaster, nachtwakers, kantoorbedienden, dienstboden, een tuinman, brandstoffenhandelaren, aannemers, accountants, leraren, studenten, keelners, verzekeringsagenten, een étaleur, magazijnpersoneel, meubelmakers, kappers, een portier, een architect,

kortom in enkele uren tijds was het mogelijk om een doorsnede door de gehele Rotterdamse bevolking te maken.

Maar blijkbaar zijn er altijd nog kringen, die het onnutte en minderwaardige van dit soort handelingen niet inzien of nog getwijfeld hebben aan het vaste voornemen der bezettende overheid zo nodig met alle middelen de orde en de rust te handhaven. Het zijn deze kringen, die nog altijd blijkbaar niet begrepen hebben, wat er op het ogenblik in de wereld gebeurt en met welke krachten zij onverantwoordelijk spelen, die de ware schuldigen van de thans helaas hier en daar nog heersende geesteshouding zijn. Zij zijn vooral te vinden onder die lagen der bevolking, die het meest te verliezen hebben bij de nieuwe Europese toestand en die zich dus het gewilligst hebben laten opstoken door de onverantwoordelijke inblazingen van Londen. Dat ook de Duitse overheid zich wel bewust is geweest van dit feit, bewijst ook wel de keuze van de gefusilleerde gijzelaars, die voornamelijk uit deze lagen getrokken zijn en die dus in het algemeen mede schuldig geacht kunnen worden aan de mentaliteit, waaruit deze daden van sabotage plegen voort te komen.

Uit de aard der zaak vertoeven de ware schuldigen te Londen, buiten het bereik van de wrekende arm der bezettende overheid. Maar zelfs zij zijn tenslotte teruggeschrikt voor de onverbiddelijke noodzaak, waarin de Duitse overheid verkeert en de volstreekte macht, waarover zij beschikt om aanslagen op de Duitse weermacht meedogenloos te keren, getuige hun waarschuwing aan de bevolking thans in ieder geval zich van opstand jegens het Duitse gezag te onthouden.

Wij allen kunnen slechts hopen, dat ons volk nu eindelijk deze harde les zal verstaan.

Het is ons aller plicht, waar wij slechts kunnen, te allen tijde, er toe mede te werken, dat dergelijke sabotage-daden voorkomen worden, om nutteloos leed en nutteloze offers aan onze eigen volksgenoten te besparen.

Alleen een volk, dat zelf-discipline kent en verantwoordelijkheidsgevoel jegens zichzelf en zijn toekomst kan in deze tijden de juiste weg naar een nieuwe wereld vinden.

Van Eigen Bodem.

Amsterdam, Vrijdag 14 Aug. '42.

Bange zorg drong deze week vele gezinnen binnen, waarvan de man en vader in gijzeling is, nu een tweetal gevallen van ernstigen aard doet vreezen, dat er gijzelaars voor zullen moeten boeten. De eerste bekendmaking spreekt van een aanslag op een spoor-trein van de Duitsche weermacht, waarbij een Nederlandsch spoorwegbeambte om het leven kwam en waarvan — naar de *N.R.O.* schreef — de gevolgen nog veel ernstig zouden zijn geweest, wanneer niet een toeval de op het viaduct geplaatste bom even te vroeg had doen ontploffen. De tweede bekendmaking meldt, dat „misdadige elementen getracht hebben een sabotage-aanslag op een zendinstallatie te plegen.”

Hierbij zijn verscheidene daders overweldigd en gearresteerd.

In deze bekendmaking wordt het volgende gezegd: „Mocht ondanks de steeds herhaalde waarschuwing tegen begunstiging van den vijand, blijken, dat de bevolking hieraan haar medewerking verleend heeft, dan zullen als vergelding de uit het betrokken gebied genomen gijzelaars voor de daad moeten boeten.”

Zulke woorden, scherp als staal, herinneren ons volk op onverbloemde wijze aan het feit, dat ons land zich nog te midden der oorlogvoering bevindt, dat oorlogswetten ook voor ons volk gelden.

Dit wordt maar al te gemakkelijk vergeten. Een deel van ons volk leeft, alsof met de capitulatie van 15 Mei 1940 de zaak voor ons af was, de gang van het leven zich zou herstellen en de oorlog buiten ons om zich wel verder zou afspelen.

Hun houding geeft daarvan blijk en wanneer toch steeds opnieuw de dagelijksche levensgang gestoord wordt door feitelijke en wettelijke gebeurtenissen, die diep ingrijpen, dan worden zij daardoor als het ware telkens opnieuw wakker geschrokken. Andere stroomingen in ons volk reageeren ten aanzien van het gebeuren veel scherper, leven intens mee met wat zich in de wereld, en inzonderheid in Europa, afspeelt en bepalen naar gelang daarvan hun houding.

Doch bij welk verschil in zienswijze en mentaliteit ook, wij zijn overtuigd, dat het Nederlandsche volk in zijn geheel handelingen als nu te Rotterdam en elders bedreven, afkeurt. Deze „Fransche” methodes passen niet bij den Nederlandschen volksaard en vonden ook in het verleden niet dan bij uitzondering toepassing. Zouden dergelijke praktijken nu wel ingang vinden, dan zal een zee van ellende over ons volk gaan. Niet alleen zullen menschen, die als gijzelaars aan hun gezinnen werden onttrokken en waarvan velen op grond van hun levensovertuiging dergelijke daden onbewimpeld afkeuren, daarvoor hebben te boeten, doch geheel ons volk zal daarvan de gevolgen dragen, indien onverantwoordelijke elementen voortgaan met daden van sabotage en terreur.

Wij hebben er reeds eerder aan herinnerd hoe bij het uitbreken van den oorlog in ons land, de Nederlandsche Regeering de burgerij met klem waarschuwde zich van oorlogshandelingen te onthouden.

In 1914 was het Dr. Kuyp er, die bij her-

In 1914 was het Dr. Kuyp er, die bij herhaling de civiele bevolking de groote gevaren daarvan onder het oog bracht. Hoeveel te meer nu ons land bezet gebied is en ons volk leeft onder oorlogsrecht, waarbij de veiligheid en doeleinden van de bezettingsmacht den hoogsten inzet vormen. Het is harde werkelijkheid, die hier gebiedt, waaraan te voldoen geen afbreuk behoeft te doen aan vaderlandsliefde, zooals sommigen meenen. Wij verstaan dan ook ten volle, dat de Kerkeraden der gezamenlijke Protestantsche Gemeenten te Rotterdam publiekelijk verklaarden, dat ze de daad van sabotage op Vrijdag 7 Augustus, waardoor het leven zoowel van Duitsche als van Nederlandsche staatsburgers in het uiterste gevaar is gebracht, ten strengste veroordeelen.

Ter verdediging van het vaderland moet er bereidheid zijn om elk offer te brengen en het is de vraag of wij, als Nederlandsche natie, dit in het verleden voldoende beseft hebben. Doch deze vraag behoeft thans geen beantwoording, wij hebben ons de feiten van vandaag te realiseeren.

Op het tijdstip, dat wij dit schrijven, is niet bekend, of de schuldigen van den aanslag te Rotterdam ontdekt zijn en of vergeldingsmaatregelen tegen gijzelaars, die aan zulke praktijken part noch deel hebben, zullen worden toegepast.

Wij hopen van harte, dat dit niet het geval zal behoeven te zijn en dat dit leed den nabestaanden en ons volk bespaard blijft. Doch de onzekerheid daarover, de mogelijkheid dat het kan geschieden, roept reeds op tot bezinning, tot een zich volkomen realiseeren van den werkelijken toestand en een levenshouding, die met dien ernst in overeenstemming is.

Voor den Christen beteekent dit het steeds scherper aanleggen van den zuiveren toets der Hellige Schrift, waardoor ook zijn levenshouding in oorlogstijd bepaald wordt. Wat behoedt voor een wegwijnen van zijn leven door de vrees, wat echter ook de levensverantwoordelijkheid tegenover zichzelf en van anderen verhoogt. Cn.

Gijzelaars moesten voor lafaards boeten

VOOR het eerst hebben thans in Nederland gijzelaars met hun leven moeten boeten voor de door laffe saboteurs gepleegde wandaden. Hoewel door oorlogsnoodzaak ingegeven, was dit niettemin een uiterst harde maatregel, die niet nagelaten heeft schrik en ontsteltenis te weeg te brengen in alle kringen der bevolking.

Ons aller deernis gaat dan ook uit naar de vijf slachtoffers, die hun leven voor het executiepeleton hebben moeten laten en vooral naar de nabestaanden, die hierdoor in diepen rouw zijn gedompeld. Tegelijkertijd geven wij uiting aan onze diepe minachting voor de lafaards en hunne medestanders, die niet den moed konden opbrengen, om zelf de consequenties van hun optreden te aanvaarden en liever anderen voor hunne daden lieten boeten.

Wij hadden gehoopt, dat de daders van den springstofaanslag te Rotterdam, waarbij — zooals bekend — een Nederlandsch spoorwégambtenaar het leven verloor, tijdig zouden worden gevat, mede door de uitgelooftte hooge belooning. Deze laatste moet gezien worden als een poging van de bezettende overheid om het leven der gijzelaars te sparen. Het heeft helaas niet zoo mogen zijn. Trouwens, indien de daders werkelijk uit „vaderlandsliefde” hadden gehandeld, die naar onze meening geheel misplaatst is, dan zouden deze „helden” zeer zeker niet gewild hebben, dat anderen voor hen zouden moeten sterven.

En wij hebben er geen oogenblik aan getwijfeld, dat de bezettende overheid thans de daad bij het woord zou voegen, want anders zou het nemen van gijzelaars in het geheel geen zin hebben. Dit systeem is trouwens niet nieuw, want de geheele krijgsgeschiedenis der menschheid spreekt hiervan. Het werd ook door Nederland in Indië (Atjeh) in toepassing gebracht.

De ware schuldigen aan dit drama zijn en blijven de radio-helden te Londen, die zelf buiten schot blijvende, maandenlang het Nederlandsche volk tot verzet en sabotage hebben opgeruid, niettegenstaande Generaal Winkelman op rechtmatige wijze voor ons allen capituleerde, met alle volkenrechterlijke gevolgen van dien. Nu als indirect gevolg van deze laffe kuijerijen vijf families het liefste wat zij bezaten verloren, beginnen de microfoonhelden aan den overkant van het Kanaal bang te worden voor de gevolgen van het misdadige spel, dat zij reeds zoo lang met ons volk gespeeld hebben.

Want blijkens een uitzending van „Radio-Londen” op 8 Augustus j.l. heeft de leider van het Nederlandsche-Informatie-Bureau in Engeland het volgende verklaard: „Het ergste, wat zou kunnen gebeuren, is voor de bevolking van het bezette gebied om tegen de Duitschers in opstand te komen, voordat de tijd daartoe rijp is. De Nederlandsche regeering te Londen,” zoo voegde de spreker er aan toe, „heeft de Nederlandsche bevolking gewaarschuwd niets te ondernemen, voordat een definitieve instructie uit Londen wordt gegeven.”

Eindelijk schijnt men dus ook te Londen te beseffen, dat het geduld de bezettende Overheid uitgeput raakt en dat verdere daden van sabotage en pogingen om onrust te verwekken op gelijke wijze zullen worden beantwoord. Het is dus ons aller plicht om door het aannemen van een loyale houding — waartoe wij trouwens op grond der capitulatie verplicht zijn — en door het vermijden van alles wat naar ophitsing zweemt er voor zorg te dragen, dat nog niet meer gijzelaars in gevaar worden gebracht.

In alle ernst en bitterheid heeft zich thans de werkelijkheid van den oorlog aan ons volk geopenbaard. En juist dezen oorlogstoestand maakt het handhaven van rust en orde voor den bezetter tot gebiedende noodzaak, zoo noodig met de hardste middelen.

Engelsche zender laat noodlottig misverstand voortbestaan

De Britsche radio-propaganda heeft druppels-gewijs een gevaarlijk vergif gegoten in de harten en hoofden van vele Nederlanders. Nadat de Engelsche legers in wilde vlucht Europa hadden moeten verlaten, heeft Engeland kennelijk het doel nagestreefd de burgerbevolkingen van die landen, welke soldaten voor de Britsche belangen hadden gestreden, op te ruïnen tegen den Duitschen bezetter teneinde door het ontstaan van een chaos in de bezette gebieden den tegenstander afbreuk te doen. Engeland poogde hier zijn van ouds beproefde methode toe te passen om anderen voor zich te laten vechten, zoo geen soldaten dan maar burgers. Een dergelijke oorlogs-propaganda is niet alleen volkenrechtelijk onrechtmatig, doch ook misdadig. Onrechtmatig, omdat volgens internationaal geldende regels de bevolking van een land, welks krijgsmacht heeft gecapituleerd, voor den verdere duur van den oorlog van de actieve oorlogvoering is uitgesloten. Misdadig, omdat als consequentie van deze opvatting zeer veel leed over de burgerbevolking zou kunnen worden gebracht. Willens en wetens echter, met een duivelsch raffinement, heeft Engeland dit gevaarlijke spel gespeeld. Doch het meest beschamende en tragische voor ons Nederlanders is wel, dat sommige Nederlanders, waaronder een God vrezend man als Gerbrandy, zich bereid hebben getoond, ver van het oorlogsgeweld in hun veilige schuilplaatsen, dit vuile werk voor de Engelschen op te knappen. Misbruik makend van de oprichte vaderlandslievende gevoelens hunner landgenooten in het bezette gebied, gogchelend met mooie woorden, met pathos en sentiment en met de Wilhelmus-gramofoonplaat, die te pas en te onpas werd gedraaid, trachtten ze de bevolking van het bezette Nederlandsche gebied tegen den bezetter in het harnas te jagen. Geen middel werd daarbij onbepoofd gelaten, het geven van scheeve voorstellingen, het uitspreken van valsche getuigenissen, achterklap en verdachtmaking. Ja, zij, die wegens sabotage in Nederland waren terechtgesteld, werden als helden voorgesteld, ter eere van wie het Wilhelmus weerklonk.

Was er een nog beter middel denkbaar om heethoofdige elementen tot verzet aan te sporen en als consequentie daarvan het leven der gijzelaars op het spel te zetten? Deze propagandisten van Churchill speculeerden op de primitiefste gevoelens van de breede massa, die niet tot een zelfstandig oordeel in staat is en uitsluitend denkt onder den invloed van het gevoelsmoment. Men liet eenvoudig een teekening in zwart en wit zien, zwart alles wat op de Duitschers betrekking heeft, wit alles wat de Engelschen betreft. Veel ware ook te zeggen over het bloederige en op de laagste hartstochten gerichte van deze propaganda, over de grofste beledigingen aan het adres van het Deutsche staats-hoofd, over de bedreigingen met moord. Met heimelijke vreugde gaf de spreker van radio Oranje dezer dagen nog een rede weer, welke het vroegere Nederlandsche kamelid, dr. G. Boon, te Toronto in de Ver. Staten had gehouden en waarin deze heldhaftige strijder voor de Nederlandsche zaak o.m. had gezegd: „Op den dag der vrijheid zullen alle Nederlanders opstaan en dan zullen de veroveraars worden uitgeroeid.”

Deze propaganda heeft haar uitwerking op den duur niet gemist. Was aanvankelijk de verhouding tusschen het Nederlandsche volk en de bezettende macht redelijk goed te noemen, geleidelijk aan verwaagden bij een deel van het Nederlandsche volk de grenzen tusschen wat volkenrechtelijk wel en niet geoorloofd is en ontstond de noodlottige opvatting, dat men als burgers ook een actieve rol in het oorlogs-drama diende te spelen. Zoo hadden verschillende daden van sabotage plaats en werd gepoogd onrust en verwarring te stichten. Het spreekt uit zichzelf, dat de bezettende macht dit niet kon dulden en na herhaalde waarschuwingen hebben thans vijf Nederlanders als gijzelaars met hun leven voor een sabotage-daad moeten boeten.

De volle verantwoordelijkheid hiervoor valt op de laffe plegers van den aanslag te Rotterdam, deze misdadige individuen, den naam van Nederlander onwaardig, maar mede schuldig zijn die Nederlanders te Londen, die dag in dag uit voor de microfoon het Nederlandsche volk hebben opgeruid. Blijkbaar zijn deze Churchill-knechten thans zelf bang geworden voor de gevolgen hunner propaganda, want blijkens de uitzending van de Londensche radio van 8 Augustus heeft de leider van het Nederlandsche informatiebureau in Engeland het volgende verklaard: „Het ergste wat zou kunnen gebeuren, is voor de bevolking in het bezette gebied in opstand te komen tegen de Duitschers voordat de tijd daartoe rijp is. De Nederlandsche regeering te Londen”, zoo voegde hij hiëraan toe, „heeft de Nederlandsche bevolking herhaaldelijk gewaarschuwd niets te ondernemen voordat een definitieve instructie uit Londen wordt gegeven.”

Het schijnt dus, dat de „helden” van den veiligen Londenschen schuilkerder thans terugkrabbelen.

Maar toch schuilt ook hier weer een addertje onder het gras, doordat in de geciteerde uitspraak van de Londensche radio toch weer de opvatting naar voren komt, dat de burgerbevolking in het oorlogsbedrijf een bepaalde rol heeft te vervullen. Opzettelijk streeft men er dus naar de noodlottige verwarring ten aanzien van de positie van de burgerbevolking in een bezet gebied te laten voortbestaan. Niets is misdadiger dan het geven van deze scheeve en volkenrechtelijk onjuiste voorstelling van zaken. Soldaten, niet burgers voeren den oorlog, ook niet „als de tijd daartoe rijp is.” Zoolang de Oranje-zender niet door een duidelijke uitspraak aan de bestaande begripsverwarring een einde probeert te maken, blijft hij er mede verantwoordelijk voor, indien wederom incidenten mochten plaats vinden.

Onjuist is dan ook de zienswijze van het dagblad de „Telegraaf”, dat het in zijn hoofdartikel van Maandag j.l. voorstelt alsof ook de Engelsche oorlogvoerende partij het standpunt huldigt

en in de practijk brengt, dat de burgerbevolking zich van alle oorlogshandelingen verre moet houden. Het blad acht door de genoemde uitspraak voor de Engelsche radio elke twijfel opgeheven, doch door uitlatingen als „niets te ondernemen voordat een definitieve instructie uit Londen wordt gegeven” blijkt juist, dat men te Londen de burgerbevolking nog steeds de een of andere functie in de oorlogvoering toedenkt, een functie, welke uitgevoerd moet worden zodra Londen daartoe het sein geeft. Hier schuilt juist het gevaarlijke in de Engelsche propaganda; er wordt een stemming geschapen, die vele Nederlandsche burgers tot onbezonnen daden zou kunnen brengen bij eventuele pogingen tot de vorming van een tweede front in ons land. En hoe noodlottig een dergelijk optreden van burgers zou zijn voor de geheele burgerbevolking en de gijzelaars in het bijzonder, behoeft nauwelijks gezegd te worden.

De „Telegraaf” speelt dan ook een drommels gevaarlijk spel door aan de bedoelde uitspraak van den Londenschen zender gezag toe te kennen en er zoo toe bij te dragen, dat een noodlottige begripsverwarring blijft bestaan.

Vandaar, dat wij er nog eens den nadruk op leggen, dat door de bezettende macht alle verdere pogingen tot sabotage of het stichten van onrust of verwarring op dezelfde wijze als Zaterdag zullen worden beantwoord, om 't even of die sabotage al dan niet gepaard gaat met pogingen tot de vorming van een tweede front door de geallieerden.

Een ieder, ook zij, die stiekem ophitsen of door het verspreiden van geruchten, verwarring pogen te stichten, doch wel zorgen buiten schot te blijven, neme deze ernstige waarschuwing ter harte. Een menschenleven is te kostbaar om het voor nuttelooze zaken op het spel te zetten.

Het lot van gijzelaars

Met groote droefheid en innig leed-
wezen heeft ons volk de bekend-
making gelezen, waaruit het lot van
vijf gijzelaars bleek, die met hun leven
hebben moeten boeten voor den
springstofaanslag te Rotterdam. Na-
genoeg uit alle kringen zijn er in de
dagen na dezen aanslag uitingen
gekomen van volslagen afkeuring van
deze daad. We kunnen ons moeilijk
voorstellen, dat er Nederlanders zijn,
die, wetend dat hun handelingen ver-
derf brengen aan onschuldigen,
tot daden komen, waarover de Duit-
sche weermacht geen andere op-
vatting kan hebben, dan die van
sabotage en het kweken van verzet
tegen de bezettende macht. Maar toch
zijn er zulke mensen, die een ge-
vaar vormen voor de gemeenschap;
tegen het belang van ons allen, en
waar dat vóór gaat is het noodzake-
lijk dat wij gezamenlijk probeeren het
gevaar te ontgaan, dat wij dus ons
voornemen iedere poging tot sabotage
te verhinderen vóór ze tot ontwikke-
ling komt.

Het is het recht van iedere oorlog-
voerende in het bezette gebied te
eischen orde en rust, het nalaten van
alles wat de taak van het bezettings-
leger kan bemoeilijken. De middelen
ter voorkoming van deze sabotage-
actie, van dit pogen tot verzet-
kweken, zijn in geen enkelen oorlogs-
tijd zachtzinnig geweest, hoeveel te
minder kan dat thans het geval zijn,
nu de inzet van dezen totalen wereld-
oorlog is de levensbeschouwing van
den Europeaan, strijdend voor zijn
cultuurwaarden, voor zijn toekomst
op aarde.

Nog altijd heeft niet iedereen geleerd
het oor niet te leenen aan de stokerijen
uit Londen en New York, waar de
eigenlijke schuldigen zitten voor hetgeen
in Rotterdam gebeurde, waar de ophit-
sers vertoeven, die verantwoordelijk
zijn voor de levens der gijzelaars. Maar
het is nu toch de hoogste tijd, ja, het
is over tijd. Want dit had niet mogen
geschieden. De aanslag te Rotterdam is
niet in het belang van het Nederland-
sche volk, maar zeer stellig tegen het
belang er van gepleegd. En zoo is het
met elke sabotage-daad. Het is niet de
eerste maal, dat we dit schrijven; we
zouden het echter hartgrondig toeju-
ichen, als het wel de laatste maal kon
zijn. Houdt op met voet te geven aan
verkeerde invloeden, weert toch in uw
positie van Nederlander, die met den
oorlog is opgehouden, waarvan verwacht
wordt, dat hij loyaal nakomt wat van
hem verlangd werd, toen de strijd ge-
staakt werd, die inblazeringen van
ginds, welke bovendien al evenmin als
de geheele oorlogvoering van de gealli-
eerden blijk geven van vastheid van
koers.

Zoo heeft in een waarschuwing aan
het Nederlandsche volk om voorzichtig
te zijn in gesprekken en brieven over
de mogelijkheid van een tweede front,
zoolang dit niet volstrekt vaststaat, de
leider van het Nederlandsch informatie-
bureau voor de Londensche radio van
8 Augustus verklaard: Het ergste, wat
zou kunnen gebeuren, is voor de bevol-
king in het bezette land in opstand te
komen tegen de Duitschers, voordat de
tijd daartoe rijp is. De Nederlandsche
regering in Londen, zoo voegde hij
hieraan toe, heeft de Nederlandsche
bevolking herhaaldelijk gewaarschuwd
niets te ondernemen, voordat een defi-
nitieve instructie uit Londen wordt
gegeven.

Dit laatste is volkomen in strijd met
de waarheid. Herhaaldelijk is vanuit
Londen aangezet tot sabotage en al
de uitingen daarvan in Nederland zijn
terug te brengen op die Londensche
hitserijen. Maar nu dat tweede front
zoo langzamerhand een pijnlijke his-
torie is geworden nu moet er liever
niet over worden gesproken in Neder-
land. En vooral geen opstand! Neen,
heelemaal geen opstand. Oorlogvoeren
is een werk van legers, vloten lucht-
machten, het is geen werk voor bur-
gerbevolkingen. Zij betalen altijd duur
zonder dat welke vorm van verzet ook
eenige betekenis kan hebben voor het
eindresultaat van den strijd. Schei er
mee uit, laat de legermachten het uit-
vechten. Houdt u aan de voorgeschre-
ven orde en rust, werkt voor uw ge-
zin en tracht u zich in te denken in
de groote vraagstukken welke achter
dit wapengebruik zitten en om op-
lossing — in het belang der menscheit — voor zoo lang mogelijken tijd
vragen.

Geen meerdere slachtoffers. Slechts
onzinnigen kunnen dergelijke offers
wenschen.

Een harde les.

Op Zaterdag 15 Augustus is rouw gebracht in vijf Nederlandsche families. Toen is de onvermijdelijk geworden slag gevallen: vijf gijzelaars zijn gefussilleerd en hebben met hun dood den prijs moeten betalen voor een daad van sabotage tegen de Duitsche weermacht, waarvoor zij zelf rechtstreeks niet de minste verantwoordelijkheid droegen. Ten diepste leeft ons volk mee met de achtergelaten betrekkingen van de slachtoffers, die op een heel smartelijke wijze het liefste verloren hebben, wat zij hier op aarde bezaten.

En waardoor?

Het Volk formuleert het antwoord op deze vraag in deze bewoordingen.

Door de schuld, de lafheid en de domheid van elementen, die misschien nog den euvelen moed hebben zich als Nederlanders te beschouwen, maar die hun daden in het donker uitoefenen, den moed missen de consequenties van hun daden te dragen en anderen voor de gevolgen doen boeten.

Ons gevoel van innige deelneming met de dierbaren der getroffen en

en menschelijk, maar dat meegevoel combineert zich als vanzelf met een gevoel van afschuw en minachting jegens hen, die er de schuld van waren. Dat gevoel kwam o.m. tot uiting in de spontane wijze, waarop uit alle lagen der bevolking lijsten zijn geteekend van protest tegen alle daden van sabotage, die de orde en de rust in ons land dreigen te verstoren, nutteloos en misdadig zijn, ook omdat zij namelooze ellende over ons volk kunnen brengen, zooals thans weer is gebleken.

Een deel van ons volk ziet het nutteloze en misdadige van daden van sabotage nog steeds niet in, begrijpt niet of wil niet begrijpen, dat zij met hun peuterwerk onherroepelijk hun hoofd te pletter loopen tegen de ijzeren macht der Duitsche kracht.

Wij kunnen slechts hopen, dat dezulken de droeve en harde les van dezen 15en Augustus eindelijk zullen toonen te begrijpen en dat zij zich van zulke daden zullen onthouden niet alleen, maar ook allen meewerken aan de voorkoming ervan.

Harde noodzaak

Met grooten schrik en ontsteltenis heeft het Nederlandsche volk Zaterdag vernomen, dat vijf gijzelaars met hun leven hebben moeten boeten voor een onverantwoordelijke daad van laffe saboteurs.

Zoo goed als het geheele Nederlandsche volk heeft het geval, waar het om ging — den springstof-aanslag in Rotterdam — veroordeeld. In alle kringen der bevolking stak men zijn afkeuring over het gebeurde niet onder stoelen en banken en algemeen was de wensch, dat de misdadigers zouden worden gegrepen. Het heeft niet zoo mogen zijn.

De daders, die het leven van anderen zoo lichtvaardig in gevaar brachten, konden niet den moed opbrengen om zelf de consequenties van hun daad te aangaan. Zij lieten anderen voor hun optreden boeten..... De bezettingsautoriteiten, die waarschuwing na waarschuwing hebben laten hooren, gingen thans tot een harden maatregel over. Het is nu eenmaal oorlogstijd en de wetten van den oorlog zijn hard, zeer hard zelfs. Duitsland is gewikkeld in een strijd op leven en dood, waarvan het lot van geheel Europa afhangt. Voor het voeren van dezen strijd is het noodzakelijk, dat achter het front, dus ook in de bezette gebieden, rust en orde heerschen. Dreigt de rust, b.v. door sabotage-daden, verstoord te worden, dan wordt er meedoogenloos ingegrepen. Dat is harde noodzaak.

Vijf Nederlandsche families zijn in diepen rouw gedompeld. Hun verlies is zeer smartelijk.

Wij hebben innig medelijden met de nabestaanden van de slachtoffers, van het tragische gebeuren, doch tegelijkertijd willen wij uiting geven aan onze diepe minachting jegens hen, die de aanleiding tot dit drama waren: de laffe saboteurs. Zij beschouwen zich zelf in hun domheid misschien nog als helden, maar iedereen, die de dingen nuchter beoordeelt, zal in de bedrivers van sabotage-daden niets anders kunnen zien dan laffe individuen, sujetten, die den naam van Nederlander niet meer verdienen. Hun optreden immers bezorgt anderen groote ellende en schaadt de belangen van ons land.

Het gebeurde van Zaterdag houdt een les in voor de onverantwoordelijke elementen, die meenen, dat zij den vijand van het Duitsche volk op de een of andere wijze moeten begunstigen en ook voor hen, die met dergelijke daden sympathiseeren. Alle verdere pogingen tot sabotage of het stichten van onrust of verwarring in het bezette Nederlandsche gebied, zullen op gelijke wijze worden beantwoord. Laat men dit niet misverstaan. Het is bittere ernst, het gebeurde van Zaterdag heeft dit duidelijk genoeg bewezen.

Merkwaardig genoeg heeft men in Londen, waar „Nederlanders” nog altijd in dienst van Churchill propaganda bedrijven, zijn standpunt blijkbaar herzien. Deze Nederlandsche emigranten, die zelf veilig buiten schot blijven, hebben maandenlang het Nederlandsche volk door middel van de radio opgeruid en tot sabotage opgezet. Zij zijn dan ook de eigenlijke schuldigen. Als indirect gevolg van hun laffe kuiperijen hebben thans vijf families het liefste, dat zij bezaten, verloren. Het schijnt echter, dat de microfoon-helden aan den overkant van het Kanaal thans zelf voor de gevolgen van hun misdadig spel bang beginnen te worden. Blijkens de uitzending van de Londensche radio van 8 Augustus heeft de leider van het Nederlandsche informatie-bureau in Engeland namelijk het volgende verklaard: „Het ergste wat zou kunnen gebeuren, is voor de bevolking in het bezette gebied in opstand te komen tegen de Duitschers voordat de tijd daartoe rijp is. De Nederlandsche regeering in Londen”, zoo voegde hij hieraan toe, „heeft de Nederlandsche bevolking herhaaldelijk gewaarschuwd niets te ondernemen voordat een definitieve instructie uit Londen wordt gegeven.”

Het ware beter geweest, wanneer de Nederlandsche emigranten in de Engelsche hoofdstad eerder tot bezinning waren gekomen.

Wij hopen, dat het geheele Nederlandsche volk thans zal beseffen, waar het om gaat en door een correcte handelwijze er toe zal bijdragen, dat rust en orde gehandhaafd blijven. Dat is onze plicht in dezen harden oorlogstijd en slechts dan kan een herhaling van het gebeurde van Zaterdag worden voorkomen. §

Bekendmaking.

Aangezien ondanks de uiterst dringende uitnodiging van den Wehrmachtsbefehlshaber — general der Flieger Christiansen — de ouders van den springstofaanslag in Rotterdam te laf zijn geweest om zich aan te melden, zijn de volgende gijzelaars aangepakt en hedenmorgen doodgeschoten:

1. Ruys, Willem, directeur-generaal, Rotterdam;
2. Graaf E. O. G. van Limburg Stirum, Arnhem;
3. Mr. Baelde, Robert, Rotterdam.
4. Bennekers, Christoffel, vroeger hoofdinspecteur van politie, Rotterdam;
5. Baron Alexander Schimmelpennink van der Oye, Noordgouwe Zeeland.

Den Haag, 15 Augustus 1942.

De Höhere SS und Polizeiführer Nord-West

get. Rauter

SS-Gruppenführer en Generalleutnant d. P.

De oorlog is van een ontzettende hardheid. Hij eischt van de strijdende volken de zwaarste inspanningen en offers, waaronder het leven van tallozen hunner beste zonen, hij teekent zijn weg met puinhoopen, bloed en tranen. Een deel van het Nederlandsche volk, door het kortstondige oorlogsgeweld in ons land slechts licht getroffen, staande onder den invloed van de Engelsche oorlogspropaganda met haar ophitsing, valsche romantiek en sentimentaliteit, heeft langen tijd dit ernstige karakter van den oorlog niet voldoende onderkend. Het realiseerde zich niet genoeg, dat de bezettende macht in ons land, gewikkeld in een strijd op leven en dood, hier geen verstoring van de openbare orde of tegen haar gerichte sabotage kan dulden, terwijl ze bovendien op grond van het landoorlogreglement, een te Den Haag in 1907 vastgesteld internationaal verdrag, dat o.m. door Nederland en Duitschland is erkend, verplicht is de openbare orde in de bezette gebieden te verzekeren.

Waarschuwing na waarschuwing is aan het Nederlandsche volk gegeven. Doch toen dit niet hielp, is de bezetter tot het nemen van strengere maatregelen overgegaan, waaronder het vasthouden van personen, die als gijzelaars met hun leven voor de orde en rust in ons land borg staan. Weer werd er gewaarschuwd, ernstig en nadrukkelijk. Men wist dus waar men aan toe was. Niettemin heeft dit, zooals men weet, onverlaten er niet van weerhouden te Rotterdam een aanslag te plegen op een Duitschen legertrein, waarbij een Nederlandsche spoorwegbeambte om het leven kwam. Aanvankelijk was er nog de stille hoop, dat de pleger(s) van dezen aanslag de consequenties van hun daden zouden durven aanvaarden en daardoor het leven van een aantal gijzelaars sparen. Het had kunnen zijn, dat de plegers van den aanslag zich onder den invloed van een (verkeerd gerichte) vaderlandsliefde als helden beschouwden en als helden niet wenschten, dat anderen voor hen zouden sterven. Doch met deze veronderstelling had men te hoog gegrepen. Slechts van lafheid kan gesproken worden. Zoo hebben vijf gijzelaars met hun leven voor deze wandaden moeten boeten.

Uit het diepst van het gemoed wellen gevoelens van deernis op jegens deze vijf Nederlanders, die voor het executiepeleton zijn gevallen, terwijl de deelneming uitgaat naar de naastbestaanden, die zoo smartelijk zijn getroffen.

In alle bitterheid en ernst heeft zich thans de werkelijkheid van den oorlog aan ons volk geopenbaard. Lang, zeer langen tijd heeft de bezettende macht geduld geoeffend, telkens weer waarschuwend en vermanend. Eindelijk moest hard ingegrepen worden, moesten de ijzeren oorlogswetten zich doen gelden, want Duitschland kan in de door zijn krijgsmacht bezette gebieden geen sabotage-handelingen dulden. Geen enkel oorlogvoerende land kan dat in dergelijke omstandigheden dulden. Engeland duldt dat niet in Iran, in Egypte of waar dan ook. Amerika niet op IJsland, de Nederlanders dulden dat niet in Indië (Atjeh!) en Duitschland duldt dat niet in ons land.

Dat zal ieder met enig werkelijkheidsbesef moeten inzien. Bovendien is er, zooals gezegd, herhaaldelijk met den meesten nadruk gewaarschuwd. Men wist, dat het leven der gijzelaars op het spel stond. Toch is een aanslag gepleegd en op de plegers van dezen aanslag valt de volle verantwoordelijkheid voor de gevolgen van het gebeurde. Tal van vooraanstaande burgers van Rotterdam, waaronder R.K. en Protest. geestelijken, hebben over deze wandaad hun afkeuring uitgesproken, evenals vele andere goedwillende burgers in den lande.

Moge ieder beseffen, dat door dergelijke sabotage-daden ontzettend veel leed over het Nederlandsche volk wordt gebracht en dat het daarom ieders vaderlandsche plicht is er toe bij te dragen, dat door een loyale houding van het Nederlandsche volk jegens de bezettende macht en door het vermijden van alles wat naar ophitsing zweemt de kans op nieuwe daden van sabotage tot een minimum wordt beperkt.

Fataal.

Bij het bloed van onze gijzelaars.

WAT sinds eenigen tijd gevreesd werd, is werkelijkheid geworden: een aantal gijzelaars is gevallen. Naar hen en naar hun smartelijk getroffen nabestaanden gaan in de eerste plaats de gedachten en de diep gevoelde deernis van het geheele Nederlandsche volk uit. Zwaar drukt ons allen de schaduw van dit fatum.

De oorlog is een hard bedrijf, dat onze gijzelaars heeft doen boeten voor de anonieme sabotage van een of enkele individuen, die getracht hebben een Duitschen transporttrein in de lucht te doen vliegen. De aanslag mislukte, maar een Nederlandsche spoorwegbeambte, die het viaduct, waar de val was gelegd, passeerde, vond den dood. Dat was dus het eerste onschuldige slachtoffer.

De saboteur — laten we hopen dat het er niet meer dan één is geweest — heeft van de geboden gelegenheid om voor zijn daad uit te komen, en daarmee het leven van onschuldige landgenooten te redden, geen gebruik gemaakt. Met deze karakterlooze houding verdient hij de verachting van alle weldenkende Nederlanders, aangenomen dat geen vreemdeling in dezen aanslag de hand heeft gehad.

Ridderlijkheid was steeds een van de sieraaden van ons volkskarakter en de Nederlandsche saboteur — het type als zoodanig ligt ons al niet — die bovendien ter wille van eigen veiligheid niet den moed zou hebben gehad de consequenties van zijn daad te aanvaarden, zelfs als het leven van anderen op het spel staat, is het doodschiëten niet waard. De kogel ware voor hem een te respectvol einde.

MEN zou deze profeten van het onverstand liefst zwijgend voorbijgaan, als de verhoudingen, waaronder wij thans leven, niet zoo scherp gesteld moesten zijn.

Het schijnt nog steeds niet tot allen te zijn doorgedrongen, dat de bezettende macht in Nederland gewikkeld is in een strijd op leven en dood, waarin zij het recht heeft van de civiele bevolking een houding te verwachten, die zich direct en indirect verre houdt van alle oorlogshandelingen en van alle instanties of objecten, die militaire acties moeten voorbereiden of dienen. Jegens hen, die in verblindende deze zienswijze als een Duitsche visie verwerpen, moge gezegd zijn, dat elke oorlogvoerende partij — niet één uitgezonderd — dit standpunt huldigt en in practijk brengt.

In een uitzending van de Londensche radio van 8 Augustus jl. heeft de leider van het Nederlandsche informatiebureau o.m. verklaard:

„Het ergste wat zou kunnen gebeuren is voor de bevolking van het bezette land in opstand te komen tegen de Duitsche's, voordat de tijd daartoe rijp is. De Nederlandsche Regeering in Londen,“ zoo voegde hij hieraan toe, *„heeft de Nederlandsche bevolking herhaaldelijk gewaarschuwd niets te ondernemen, voordat een definitieve instructie uit Londen wordt gegeven.“*

Daarmede wordt elke twijfel opgeheven aan wat onder deze omstandigheden Nederlandsche plicht voorschrijft en, in ons aller belang, gebiedend noodzakelijk is.

HET fatale van deze situatie blijft, dat één kwaadwillende gek duizenden goedwillenden in het ongeluk kan storten, terwijl zelfs een geslaagd experiment van geen nut kan zijn voor de zaak, die men wil dienen. De ontzaglijke oorlogsmachine wordt daardoor immers niet uit het gareel geworpen, maar onvermijdelijk leidt sabotage er wel toe, dat de basis voor elke redelijkheid wordt ondermijnd.

Fataal is ook dat de sabotage-bacil besmettelijk kan werken, zooals gebleken is uit een tweede bekendmaking over een aanslag op een zendinstallatie, waarbij de daders gegrepen konden worden. Desondanks schrijdt het Noodlot voort en wordt reeds de vraag gesteld of de bevolking in dit geval debet is aan „begunstiging van den vijand“.

Zoo kan individuele sabotage leiden tot massale afglijding langs het hellend vlak, want het is de vloek der booze daad, dat zij zich steeds herhaalt... En op elke herhaling kent men thans het antwoord, dat van Duitsche zijde gegeven zal worden.

DE eerekogel is gereserveerd gebleven voor de gijzelaars, die Zaterdag zijn gevallen. De Fataliteit heeft hen gegrepen in het volle leven, dat een speelbal werd in het misdadige opzet van onverantwoordelijke elementen, die — handelend in strijd met de instructies van hun eigen regeering! — bovendien lichtschuw achter de schermen blijven.

Bij het bloed der onzen richten wij tot het zwaar beproefde Nederland van heden 't vermaan: let op uw saeck, die niet gedient wordt met sabotage, geweld of karakterloosheid, maar met een vastheid in geloof en rechtschapenheid, waarmee wij den storm der eeuwen, rondborstig en langs open vaart, hebben getrotseerd. Ook thans houde men koers op dit kompas en wende den steven niet naar dood en troebel water. Voor onze geestelijke paraatheid blijve het parool, naar oud-Hollandschen trant, fier en frank: „houdt braef stant.“

BEKENDMAKING

Aangezien ondanks de uiterst dringende uitnodiging van den Wehrmachtsbefehlshaber — General der Flieger Christiansen — de daders van den springstof-aanslag in Rotterdam te laf zijn geweest om zich te melden, zijn de volgende gijzelaars aangepakt en hedenmorgen doodgeschoten:

1. Ruys, Willem, directeur-generaal, Rotterdam;
2. Graaf E. O. G. van Limburg Stirum, Arnhem;
3. Mr. Baelde, Robert, Rotterdam;
4. Bennekers, Christoffel, vroeger hoofdinspecteur van politie, Rotterdam;
5. Baron Alexander Schimmelpennink van der Oye, Noordgouwe (Zeeland).

Den Haag, 15 Augustus 1942.

De Höhere SS und Polizeiführer Nordwest.

Get. RAUTER

SS-Gruppenführer en Generalleutnant der Polizei.

* * *

(De teerling is geworpen. Vijf vooraanstaande Nederlanders hebben met hun leven moeten boeten voor het misdadig bedrijf van een politieken gek of beter nog een misdadig fielt, die zelf te laf was om de consequenties van de sabotagehandelingen te aanvaarden. Er is een schok door Nederland gegaan toen bovenstaande bekendmaking het publiek ter oore kwam en geen wonder. Geen Nederlander is ontkomen aan de tragiek van het gebeurde; welke landgenoot heeft niet een oogenblik met zijn gedachten verwijld bij het leed dat over de gezinnen der betrokken gijzelaars is gebracht. Dit leed en dit bloed zijn volkomen voor rekening van den anoniemen dader.

Herhaalde malen heeft men nu reeds van bevoegde zijde een ernstige waarschuwing doen hooren aan hen die nog maar steeds niet schijnen te beseffen dat Nederland bezet gebied is met al de gevolgen van dien. Gelukkig heeft men de laatste dagen kunnen constateeren dat in breeden kring sabotagedaden als de onderhavige worden afgekeurd. Laat een ieder zijn verantwoordelijkheidsgevoel laten spreken opdat een geval als dit zich niet zal herhalen, we leven onder de wetten van den oorlog, die hard zijn en hard moeten zijn, wil 'een bezettende overheid ten volle voor de rust, orde en veiligheid in de onder haar ressorteerende gebieden kunnen zorgdragen. De burger heeft zich van elke militaire handeling te onthouden. Het lijdt dan ook geen twijfel dat alle verdere pogingen tot sabotage of het stichten van verzet en onrust op gelijke wijze zullen worden beantwoord. Slechts door een correct gedrag, nu en in de toekomst, tegenover de bezettende overheid kan men zijn land het beste dienen; wie saboteert of ophitst zal moeten ervaren dat hij speelt met het leven van zichzelf en erger, ook met dat van zijn mede-landgenooten. Laat de waarschuwing van Zaterdag j.l. spreken in de volle zwaarte tot een ieder, opdat men in de toekomst rustig en nuchter zal blijven. Immers daardoor zal men zijn land veel ellende kunnen besparen).

VIJF Nederlandsche mannen hebben met hun leven moeten boeten voor een daad, waarmee zij niets uitstaande hadden, waaraan zij geheel onschuldig waren en die zij, als mannen van verstand, zelf ten sterkste zullen hebben afgekeurd. Het is een gebeuren, zoo gruwelijk en aangrijpend van tragiek, dat wij een passend stilzwijgen zouden bewaren, wanneer het niet, boven persoonlijk lot en leed uit, een waarschuwing inhield, die ons geheele volk zich heeft aan te trekken.

Daar heeft in Rotterdam iemand of een groep personen een bom neergelegd bij een viaduct, die tot ontplofing gekomen is even voor het naderen van een Duitsche weermachtstrein, waarvoor het projectiel was bedoeld. Was deze aanslag gelukt, dan zou aan de Duitsche militaire belangen een zekere schade zijn toegebracht, die na korten tijd zou zijn hersteld. In het kader van den oorlog als geheel zou het een futiel feitje zijn geweest, dat nauwelijks sporen zou hebben achtergelaten. Dat de gevolgen van den aanslag, of hij lukte of niet, voor het Nederlandsche volk veel ernstiger en rampzaliger zouden zijn dan voor het Duitsche leger hebben de saboteurs blijkbaar niet willen beseffen, hoewel het hun bekend kon zijn, dat op last van de Duitsche autoriteiten nog onlangs honderden en honderden landgenooten in gevangenschap zijn gebracht om met hun leven tegen aanslagen en andere sabotagedaden borg te staan. Het voor en tegen van dit gijzelingssysteem heeft daarbij uiteraard van het begin af buiten de discussie gestaan. Het werd nu eenmaal toegepast en was daarmee feit geworden. De oorlog plaatst ons voor feiten, waar we met argumenten en tegenargumenten omheen mogen loopen, maar die desalniettemin overeind blijven staan. Hier en daar heeft men misschien gedacht, dat de Duitschers het wel bij dreigementen zouden laten en zich aan het leven der gijzelaars toch niet zouden durven vergrijpen. Wij hebben het geen oogenblik geloofd en wie er anders over gedacht heeft bewees daarmee alleen, van den ernst van den oorlogstoestand niets te begrijpen. Een systeem als de hier toegepaste gijzeling plaatst ook hem, die er zich van bedient, voor den onontkoombaren noodzaak het tot zijn uiterste consequenties te gebruiken; een andere houding zou als zwakheid worden uitgelegd. Gegeven de sabotagedaad te Rotterdam en gegeven het feit, dat de daders zich niet hebben gemeld, was het leven van een aantal gegijzelde landgenooten onverbiddeijk verspeeld. De doodenlijst telt gelukkig niet meer dan vijf namen. Wellicht hebben de spontane betuigingen van afkeuring en afschuw uit verschillende kringen der Rotterdamsche burgerij er het hare nog toe kunnen bijdragen de door de Duitsche autoriteiten noodig geachte vergelding binnen bepaalde perken te houden. Intuschen: ook vijf is, naar omstandigheden, een hoog getal. Er zijn vijf levens abrupt afgesneden, vijf families in smartelijken rouw gedompeld, een rouw, die in het hart van het Nederlandsche volk nog duizendvoudig wordt versterkt. Het offer van deze vijf martelaren moge dit volk nogmaals in al zijn geledingen doordringen van den genadeloozen tijd, waarin het door den oorlog is geplaatst.

Een, op zichzelf niet bijster belangrijke aanslag is met kostbaar, onschuldig bloed betaald. De saboteurs hadden dit kunnen voorkomen, door zich te melden. Misschien hebben ook zij gedacht, dat het wel bij looze dreigementen zou blijven. Voor het vervolg weten zij nu beter. Een ieder, die het nog in den zin mocht krijgen, de Duitsche weermacht rechtstreeks te schaden pleegt daarmee ook een rechtstreeksche aanslag op het Nederlandsche volk.

Gansch dit volk, voor zoover het over normale verstandelijke vermogens beschikt, acht zulk offer zinloos. Het moge bij dit ééne, dat zwaar genoeg drukt op het gemoed van alle Nederlanders, blijven.

De vijf Gijzelaars

Gevolgen van een valsche oorlogsromantiek

Vijf mannen, die als representatieve persoonlijkeden van het traditioneele Nederlandsche leven door de Duitsche overheid tot gijzelaars waren gemaakt, zijn Zaterdagochtend doodgeschoten.

Het leed dier vijf gezinnen is ons aller leed. Het ligt in den zin zelf van het gijzelaarschap, dat men door die vijf te dooden ons allen heeft willen treffen: allen, die zich tot de Nederlandsche gemeenschap bekennen. Er is gemeenschap van leed. Is er ook gemeenschap van schuld?

Dat de overgrootste meerderheid der Nederlanders, zelfs van diegenen onder hen, die de kracht van het Duitsche leger graag zwakker zouden zien dan ze in werkelijkheid is, toch den wensch koestert, dat het maatschappelijke leven hier, onder de bezetting, zoo normaal mogelijk zou verder gaan, zal wel niemand ontkennen. Er zijn er ongetwijfeld, die dat slechts wenschen uit zorg voor hun eigen rustige leventje. Die zijn niet interessant. De meesten echter gaan uit van de overweging, dat de instandhouding van de gemeenschap, dat het behoud van de volksgezondheid en van de arbeidskracht, dat de redding zelf van de nationale substantie een rustig erkennen van den toestand noodzakelijk maken. Er is ook een overweging van nationale waardigheid: het accoord, dat 15 Mei '40 door de gezaghebbende vertegenwoordigers van ons volk ondertekend werd, sluit voortzetting van den strijd tegen het Duitsche leger door de Nederlandsche bevolking uit. Ten slotte is er nog de overweging, dat een politiek van speldeprikken tegenover een vervaarlijk bewappende macht niets kan bijdragen tot het bereiken van het doel, dat men zich daarbij schijnt te stellen, maar alleen enorm veel leed kan brengen over hen, die het spelletje spelen en, helaas, ook over hun omgeving.

Nu wordt deze situatie ongetwijfeld pijnlijk gecompliceerd door het feit, dat de propaganda een zoo bijzonder groote betekenis heeft gekregen in dezen oorlog. Nederlanders, die in het aan Duitschland vijandige buitenland verblijven, hebben fel gestookt tegen den Duitschen bezetter. Anderzijds zijn de hartstochten ook opgezweept door het feit, dat een deel van het Nederlandsche volk zich tegenover de groote meerderheid heeft geplaatst en van de machtsverhoudingen tijdens de bezetting gebruik wil maken tot doorvoering van een diep ingrijpende revolutie. Daar deze geweldigste aller oorlogen tevens een geweldige revolutie is, kan dit slechts natuurlijk heeten. Ethische argumenten zijn daartegen niet aan te voeren. Aan den anderen kant mag men echter ook niet vergeten, dat het zulver militaire karakter der bezetting in het bewustzijn van de meer naar het gevoel dan naar het verstand oordeelende menigte wel eens naar den achtergrond gedrukt wordt. Thans wordt ook, naar men ons van Duitsche zijde meedeelt, door den Engelschen zender kalme aanbevelen, maar, zoo zegt men er bij, deze goede raad komt wel wat laat: twee jaar lang heeft men gestookt en heeft men felle haat gepredikt. Inderdaad kennen wij rustige Nederlanders, die allerminst voor pro-Duitschers wenschen door te gaan en die toch meer dan eens vol zorg het hoofd geschud hebben over wat men daar van den overkant tot ons volk meende te moeten zeggen.

Er is nog iets anders. Engeland heeft wel veel oorlogen gevoerd en daar zeer groot voordeel uit getrokken, maar het denkt zich den oorlog, dien het steeds in hoofdzaak door anderen heeft laten voeren, te zeer in den vorm van min of meer romantische berichten over sensationeele dingen, die elders gebeuren. Herinneringen aan gelukkige gebeurtenissen in vroeger tijd geven daarbij bijzonder relief aan de elementen oproer en opstand van de hulpvolkeren tegen den eigen hoofdvijand. Het hoeft wel niemand te verbazen, dat menig Engelschman thans droomt van weer eens zoo'n romantisch avontuur, als de Spaansche opstand of de Russische guerrilla tegen Napoleon destijds zijn geweest. Zulke droomerij bewijst echter, dat menigeen in Engeland nog steeds den zin mist voor den modernen oorlog. Gelukkig blijken niet alle Engelschen zoo misdadig lichtzinnig te zijn; wat wij dezer dagen mochten hooren over een krijgsgevangen gemaakten Engelschen parachutist was verheugend voor hen, die meenen dat een ridderlijke oorlogvoering alleen tot een waarlijk goeden vrede kan leiden. Wij hier in het bezette gebied, kunnen er echter toe bijdragen om heel Engeland tot gezonder gedachten te brengen en wel door duidelijk uit te spreken, dat men er niets voor voelt om het Nederlandsche volk als materiaal te laten gebruiken voor de verwezenlijking, of schijn-verwezenlijking, van plannen eener valsche romantiek, die men blijkbaar noodig acht als narcotica, waardoor men het Engelsche volk verhindert zich een klaar begrip te vormen van den werkelijken toestand.

Het is mogelijk — wij hebben stemmen gehoord, die aldus luidden — dat men zich hier en daar verheugen zal over deze jongste verscherping van het conflict. Zoo wordt alle collaboratie gelukkig onmogelijk gemaakt, was de rauwe kreet van een hartstochtelijk Engelsgezinde. Wij weten niet wat de vijf slachtoffers van Zaterdagochtend in hun supreme stonde gedacht hebben. Maar dat ze in hun leven voor alles het behoud wilden van de Nederlandsche volksgemeenschap met overwinning van alle onverzoenlijke conflicten staat vast. In den zin van hun leven moeten wij handelen. Over den vrede, die toch eenmaal zal moeten komen, kan men verschillend denken. Wat onze opvatting is, weet de lezer: een unie van Europeesche volken, die, in machtige vrijheid, samenwerkt met de rest van de wereld, zoodat men een vasten grondslag krijgt voor een politiek van sociale welvaart en van cultureelen opbloei. Maar ook diegenen, die van vergelding droomen en van wraak, zullen, na dezen smartelijken Zaterdag, hun houding tegenover de Engelsche propaganda-romantiek toch dienen te herzien.

De oorlog is, naar het oordeel van de Duitsche regering — men leze er het jongste artikel van Goebbels op na in Das Reich — in een beslissend stadium getreden. Zooveel mogelijk Duitsche krachten worden in het Oosten geconcentreerd. In het Westen moet de orde met de eenvoudigste middelen gehandhaafd worden. Bij het ontbreken van eenigen goeden wil tot samenwerking, binnen de van zelf sprekende grenzen van een bezettingsregiem, zijn de eenvoudigste middelen de middelen van militaire terreur. Als men ze verlangt en

(Zie verder pag. A 2).

De vijf Gijzelaars

Gevolgen van een valsche oorlogsromantiek

(Vervolg van de eerste bladzijde)

niet bereid blijkt te zijn, ter vermindering ervan de uiterste voorzichtigheid in acht te nemen, dan zal men ze krijgen. Het is een eerste plicht van het Duitsche leger dezen oorlog te winnen. Niets dat de voor een Duitsch soldaat bestaande zekerheid van de zegepraal in gevaar brengt, kan geoorloofd worden. Als de grootst mogelijke hardheid noodig is, zal men zich niet ontzien zoo hard op te treden als de militaire doelmatigheid eischt. Politieke overwegingen kunnen tegenover dien eisch van militaire doelmatigheid geen groot gewicht in de schaal werpen. Men mag dat betreuren — wij die een goede verstandhouding wensche-lijk achten zoowel voor ons eigen volk als voor Europa, betreuren het zeer zeker — maar men moet het begrijpen.

In Engeland zal men wellicht juichen over nieuw koren op den propagandamolen. Maar zijn wij dan bereid ons tot gruis te laten vermalen tusschen de molensteenen der tegenstrijdige belangen van de groote wereldmogendheden? Het is integendeel ons groote belang, dat men in Engeland den waren toestand leere begrijpen. En dat is misschien ook een Engelsch belang. Een belang van het Engelsche volk.

Het is een harde tijd die we thans in het huidige oorlogsjaar beleven. Bij al de ontberingen, die echter wel niet grooter zijn dan in andere landen, komen een psychische breuk en een zeer zware zorg over de toekomst. Het is niet noodig, zonder eenig denkbaar nuttig effect, en in strijd met de aangegane verplichtingen, de hardheid nog harder te doen worden. Wellicht willen de Duitschers dan ook, in deze critische periode van den oorlog, het revolutionaire element wat laten rusten. Mussert, wiens goeden wil om het Nederlandsche volk te dienen wij nooit betwijfeld hebben, zal ook wel begrijpen, dat het thans zijn belang niet kan zijn de tegenstellingen nog meer op de spits te drijven. Over zijn tactiek moet hij overigens zelf beslissen.

De vijf gijzelaars zijn gevallen als de slachtoffers van het tragische conflict tusschen de militaire doelmatigheid, zooals die berekend wordt door een om zijn bestaan strijdend volk en de nog zeer burgerlijke romantiek van diens tegenstander, die wellicht heil zoekt in een tweede front van den verscherpten haat ten koste van de volken der bezette landen.

Laten deze vijf, die met hun leven geboet hebben ons tot vermanen worden: het is niet alleen ons belang maar ook onze Europeesche plicht er, naar de mate onzer krachten, tegen te waken, dat de haat niet tot een alles en in de eerste plaats ons eigen volk verwoestend vuur oplaait. Een duidelijke erkenning van de nu eenmaal onvermijdelijke eischen der bezettende macht, welke hier te lande uitsluitend door eigen zin voor maathouden kunnen worden beperkt, is daartoe de eerst noodige voorwaarde.

Er moet ons nog een woord uit de pen. De hooge geldpremie is zonder resultaat gebleven. Het is misschien niet verstandig geweest van hen, die het onderzoek leidden, zulk een hooge premie uit te looven en daardoor den dienst aan de gemeenschap, welke gevraagd werd, vast te koppelen aan eigen belang. Het feit echter, dat er niets bereikt werd, wijst er op, dat extreem egoïsme, zelfs in den kring der verdwaasden of der misdadigers, die zich met sabotage bezig houden, niet voorkomt hier te lande ofwel: wat ons veel waarschijnlijker lijkt, dat die kring zoo klein is en zoo vreemd aan ons volk, dat hij eigenlijk buiten de nationale gemeenschap staat. De tragiek der gijzeling wordt daar niet geringer door; onze plicht tot zuiverende waakzaamheid, ieder in zijn eigen milieu, slechts grooter.

„Instructies” uit

Londen

VIEF Nederlanders hebben met hun leven geboet voor de daad van een onbekende, die een helsche machine plaatste op een baanvak, waar even later een Duitsche militaire trein zou passeeren. Uit het verdere verloop is gebleken, dat dezen onbekende(n) elke grein zedelijke moed ten eenenmale heeft ontbroken, want hij heeft nagelaten, zich bekend te maken, hij is de consequenties van zijn daad uit den weg gegaan; hij heeft de held en de vaderlander willen uithangen ten koste van andermans — vijfvoudig — leven en: hij heeft dit geweten!

Van ons, Nederlanders, zal niemand ter wereld anders verwachten, dan dat wij innige deernis uitspreken aan de nabestaanden der gefusilleerden; het feit, dat allen van ons volk met hen meelevende, moge hun tot troost en sterkte zijn.

Daarnaast past diepe minachting voor dengeen of degenen, die — kennende de consequenties — deze uit het oogpunt der oorslogskansen gezien stumperige, uit Nederlandschen gezichtshoek bekeken ramspoedige en in zijn afwikkeling laffe daad hebben gepleegd en de daders daarbij behulpzaam zijn geweest door huisvesting en anderszins.

Met het uitspreken van deernis, minachting en afkeuring is men er echter gansch niet! Vóór alles moet men de vraag stellen: hoe is het mogelijk, dat er Nederlanders zijn, die zóó buiten alle maat hun evenwicht kwijt zijn, dat zij zulk een daad — wederom met ten volle vooruit bekende consequenties — kunnen plegen en helpen bevorderen? Aan waarschuwingen heeft het waarlijk niet ontbroken, in tegendeel en aan den ernst der gevolgen voor materieel onschuldige landgenooten kon niet worden getwijfeld.

Zonder de daders en hun helpers ook maar éénigermate in bescherming te willen nemen — al ware het aléén maar vanwege hun lafheid achterna — willen wij toch beweren, dat de gróóte schuldigen diegenen zijn, die, waar schijnlijk in het bezit van meer koel intellect, doch bezeten van een even dwazen haat, deze lieden hebben gebracht in den gemoedstoestand, in de psychose, in de „trance”, waarin zij tot het volvoeren en bevorderen van daden als deze zijn gekomen.

* * *

WIJ denken dan in de eerste plaats aan degenen, die uit veilig gewaande verte, door den aether een deel van ons volk hebben opgestookt en in een psychose gebracht: de zich noemende Nederlandsche regering te Londen en hare organen: Radio Oranje, Brandaris, Flitspuit, mr. Boon te Toronto en wat dies meer zij. Ziedaar de moreele hoofdschuldigen, mitsgaders degene in eigen land, die — achter de schermen, al of niet in „georganiseerd” verband — de aanvurende aetherwoorden tot een begin van uitvoering trachten te laten brengen.

De „Nederlandsche regering te Londen.” Hoe moet men tegenover haar staan? In dit verband wijzen wij op het volgende:

Op 8 Augustus j.l. had Radio Oranje het volgende bekend gemaakt:

„In een waarschuwing aan het Nederlandsche volk, om voorzichtig te zijn in gesprekken en brieven over de mogelijkheid van een tweede front, zoolang dit niet volstrekt vaststaat, heeft de leider van het Nederlandsche Informatiebureau verklaard: Het ergste, wat zou kunnen gebeuren, is voor de bevolking in het bezette land in opstand te komen tegen de Duitschers vóórdat de tijd daartoe rijp is. De Nederlandsche regering in Londen, zoo voegde hij hieraan toe, heeft de Nederlandsche bevolking herhaaldelijk ge-waarschuwd niets te ondernemen, vóórdat een definitieve instructie uit Londen wordt gegeven.”

Klaarblijkelijk zagen de Nederlanders in Londen op dien dag — één dag na den Rotterdamschen aanslag en 3½ week na de gijzeling en de waarschuwing — de lui hangen. Zij wenschten hun handen in onschuld te wasschen, nadat zij langen tijd de psychologische basis hadden gelegd van de geestelijke verwildering, waaruit daden als deze opgroeien. Na hun advies tot sabotage, zoowel aan de Nederlanders hier, als aan degenen, die in Duitschland werken, na hun geëxalteerde scheldpartijen en ophitsing, wenschten zij zich, in het aangezicht der consequenties, een alibi te verschaffen in den vorm eener waarschuwing: „Doe niets, vóór de tijd rijp is en vóór wij u uit Londen een definitieve instructie geven tot opstand tegen de Duitschers.”

* * *

HET dagblad „De Telegraaf” nu zegt van bovenaangehaalde schijnheilige Londensche waarschuwing het volgende:

„Daarmede wordt elke twijfel opgeheven aan wat onder deze omstandigheden Nederlandsche plicht voorschrijft en, in ons aller belang, gebiedend noodzakelijk is.”

Het blad stelt zich dus implicite op het standpunt, dat de aanwijzingen van de Oranje-radio uit Londen uitmaken, welke plichter wij, hier in Nederland, hebben en wat noodzakelijk is in ons aller belang, n.l.: onder de tegenwoordige omstandigheden nóg niets doen, maar trouw naar den verboden zender luisteren, teneinde te zijner tijd te kunnen vernemen, dat de tijd rijp is voor opstand en de instructie daartoe uit te voeren...

„De Telegraaf” bekleedt Oranje Radio en dus de „Ned. Regeering” te Londen met autoriteit, want mocht er nog twijfel hebben bestaan aan onzen „Nederlandsche plicht”, de boven geciteerde mededeeling van Oranje Radio heeft — volgens genoemd blad — „elken twijfel opgeheven”.

Als Nederlandsch blad protesteeren wij met alle kracht tegen het „Telegraaf”-standpunt, want het zal ons volk ten verderve leiden. Immers, — en óók de „Telegraaf” wijst er op — het is zonder meer zeker, dat de Duitsche weermacht een eventueel opstand van het Nederlandsche volk, op welk oogenblik ook, met of zonder instructie van Radio Oranje en op een rijp of onrijp tijdstip ondernomen, zal onderdrukken op een wijze, welke beantwoordt aan het Duitsche en Europeesche belang, dat er mee gemoed is en de hardheid der wetten van den totalen oorlog en de kracht van moderne wapenen.

* * *

DOCH daarenboven komen wij er tegenop, dat „De Telegraaf” implicite aan de Londensche „regeering” eenig gezag over de Nederlanders toekent. Afgezien van een staatsrechtelijke interpretatie van art. 19 der Grondwet, moet vóórlopig staan, dat deze regering ons volk heeft verlaten in den diepsten nood en ramspoed sedert een eeuw, d.w.z. terwijl ons leger nog vocht. En juist dit laatste is, over het hoofd van alle juridische en andere bezwaren heen, de kern der zaak op moreel gebied! Men liet ons en den generaal Winkelman met zijn mannen, achter in strijd en tumult. Wij, hier in Nederland, hebben gecapituleerd en daarvoor consequenties op ons genomen door onze

daad en ons gegeven woord. Dit moet inhouden, dat de gevluchte — militair gezegd: gedeserteerde — regenten geen enkele zeggenschap meer over ons hebben en ons derhalve geenerlei instructies meer kunnen geven, laat staan via verboden zenders het sein tot opstand zouden mogen geven tegen de macht, voor welke wij capituleerden. Er besta in deze ernstige uren geen misverstand over deze zaken, noch worde misverstand ten dezen aangekweekt.

En wanneer „De Telegraaf” eindigt met het parool: „Houdt braaf stand!”, dan kunnen wij dit onderschrijven, echter in dezen zin, dat iedere Nederlander, die het gebruik van zijn intelligentie heeft weten te behouden in den baaiert dezer dagen, zéér nadrukkelijk stand zal houden tegen het stoken van degenen, die als regenten ons in bitteren nood, tijdens het gevecht in den steek lieten en ons thans via radiozenders willen zeggen, wat ons te doen staat.

Men spele niet met vuur en blijve zichzelf. Zoo niet: dan staat men mede schuldig aan het leed, dat over ons volk kan komen!

(Ongecorrigeerd.)

Vergelding

ER blijft ons — na hetgeen er als stemmen uit de burgerij weerklonken heeft, na hetgeen wijzelf reeds meermalen over het rampzalige onderwerp: de sabotage geschreven hebben niet veel anders over dan ons diepe leedwezen uit te spreken, dat het dan toch, ondanks alle waarschuwingen, waaraan ook de bezetter het niet heeft laten ontbreken, zoover gekomen is, dat een zij het ook mislukte aanslag, die het leven van leden van de weer-macht in gevaar zou hebben gebracht, aan de gijzelaars vergolden is. En onze innige deelneming te betuigen aan de gezinnen en families, die na een week van angstige afwachting, waarin gelukkig wijde kringen van ons volk gedeeld hebben, een der hunnen hebben moeten afstaan voor de schuld van heimelijk wroetende elementen te boeten.

Uit den inhoud van de bekendmaking van j.l. Zaterdag heeft men daar waar men tot op het laatst de oppervlakkige en lichtzinnige beweringen kon hooren, dat het toch niet tot uitvoering van de bedreigde maatregelen zou komen, nu de onomstootelijke verzekering gekregen, hoezeer het den bezetter ernst is met zijn aankondigingen. Ten overvloede. Voldoende is ook in ons land bekend geworden, wat zich elders in bezet gebied heeft afgespeeld, om daaraan niet te hoeven twijfelen. De bezetter zal niet dulden, dat de burgerij haar medewerking verleent aan pogingen tot oprichting van een tweede front. Te minder, waar hij elders de handen vol heeft. Het hoeft niet gezegd, dat alle verdere pogingen tot sabotage of tot het verwekken van onrust op gelijke wijze zullen worden beantwoord.

HELAAS hebben de afmetingen, waartoe de moderne oorlog is uitgegroeid, noodlottige verwarring gebracht in sommige begrippen van oorlogvoering. De oorlog is totaal geworden, d.w.z. hij wordt, anders dan zelfs nog in den vorigen oorlog, toen de scheiding tusschen militairen en non-combattanten nog duidelijk genoeg was, om de burgers althans van de actieve oorlogvoering uit te sluiten (hoewel zij ook toen reeds zonder onderscheid tot slachtoffer van den door de geallieerden ingeleiden economischen oorlog werden gemaakt) in samenwerking van alle volkskrachten gevoerd. Dat is nog veel meer ervaring, dan dat er over de consequenties hiervan is kunnen worden nagedacht. Het blijkt bijv., dat men, ook ditmaal in het kamp van de geallieerden, zoo weinig de waarde heeft beseft van een nochtans als vrucht van bittere ondervindingen verworven inzicht in de grenzen der geoorloofde oorlogvoering, nog altijd niet toegeeft, dat ook en juist onder de wetten van den totalen oorlog de bezetting van eenig gebied bij haar voltooiing meebrengt, dat ook de burgerlijke bevolking capituleert, weet en naar de wetenschap handelt, dat zij verder van de actieve oorlogvoering uitgesloten is.

Dat blijkt zelfs dan, wanneer van de zijde van de geallieerden een waarschuwing tot voorzichtigheid komt. Wat bijv. te denken van een over den Londenschen zender verbreide mededeeling van den leider van het Nederlandsche informatiebureau: dat het ergste, dat voor de bevolking in het bezette gebied zou kunnen gebeuren, is in opstand te komen tegen de Duitschers voordat de tijd daartoe rijp is? De Nederlandsche regering in Londen, zoo voegde hij hieraan toe, heeft de Nederlandsche bevolking herhaaldelijk gewaarschuwd niets te ondernemen, voordat een definitieve instructie uit Londen wordt gegeven.

In zulk een uitspraak wordt ten eenenmale uitgegaan van de veronderstelling, dat de burgerlijke bevolking in bezet gebied vergelijkenderwijs onder de wapenen blijft, gereed om elk oogenblik den strijd te hervatten, terwijl de eigenlijke militairen den strijd door overgave hebben gestaakt. Dat is niet zoo en behoort ook niet zoo te zijn. Haar volkenrechtelijke staat is, van het gezichtspunt van den totalen oorlog uit, veel meer te vergelijken met een toestand van krijgsgevangenschap, waarmee ook in overeenstemming is, dat zij veel meer dan vroeger aannemelijk werd geacht, in beslag genomen wordt voor werkzaamheden ten behoeve van de bezettende macht.

ZULK een inzicht in de positie van de burgerlijke bevolking in bezet gebied heeft niets te maken met de meening, welke men over den oorlog heeft. De vurigste hoop op een overwinning der geallieerden mag een nuchteren blik op de werkelijkheid niet vertroebelen. Het is ten zeerste te betreuren, dat hij aan den kant van de geallieerden, vanwaar men alles doet, om de bevolking van de bezette gebieden in de stemming te houden, alsof zij nog altijd actief in den oorlog staat, den blik niet nuchterder behouden heeft.

Dan toch zou men beseffen, dat het ook een volkomen nutteloze opoffering is, welke van deze bevolkingen wordt gevraagd. Wat er ook van een tweede front moge kunnen worden waargemaakt, de bezetter zal lang en breed in de gelegenheid zijn om elk begin van „opstand” bloedig te onderdrukken, voordat de „bevrijders” in het land zijn. We kunnen niet aannemen, dat de voor-aanstaande mannen, die bij de bezetting hun land verlaten hebben, door hun ballingschap reeds zoo ontworteld zouden zijn, dat het hen niet deert, dat hun volkeren tot niet meer dan kanonnen- en bommenvleesch zouden worden gemaakt. En toch is het dit, waarop de per radio en vlugschrift gevoerde propaganda is gericht.

Hoe dan ook, wij, in het bezette gebied, hebben het verband met ons volk niet verloren. Het leven van den enkeling ligt ons even na als het welzijn van het geheel. Wij kunnen de geestesgesteldheid diergenen niet begrijpen, die daden van sabotage, zooals zij uit de burgerij bedreven kunnen worden, met het leven van gijzelaars niet te duur betaald vinden, die dergelijke executies zelfs toejuichen, omdat zij er van verwachten, dat zij de vijandige stemming tegenover den bezetter zullen onderhouden en aanwakkeren.

Zulke opvattingen, die even onverantwoordelijk zijn als de sabotage zelf, ja nog onverantwoordelijker, omdat door

te weergave daarvan de van buitenaf komende propaganda nog wordt voortgezet, getuigen van een verwildering van den geest, een zedelijke verwoesting, waartegen wij niet mogen opouden te waarschuwen, met meer klem, naarmate de gevolgen steeds dreigender over ons volk komen.

NA de bezetting van ons land is er veel gesproken over het bloed, dat tusschen ons volk en het Duitsche gecomen is, van weerskanten. Van Duitsche zijde heeft men gezegd, het te willen vergeten en in sommige Nederlandsche kringen heeft dit woord weerklank gevonden. Opnieuw is bloed tusschen ons gevloeid. Nog slechts weinig, maar onder nog tragischer omstandigheden. Het is de smartelijkst denkbare herinnering aan ieders verantwoordelijkheid.

Van ons volk wordt verwacht er niet moet verwacht worden, dat het zijn toekomst en zijn positie overweegt. Wij hebben geen recht om door onberaden meeningen en daden de levens van volksgenooten noodeloos in gevaar te brengen. Ook temidden van den grootsten oorlog heeft elk leven afzonderlijk zijn volle waarde behouden.

De waarschuwing geldt niet slechts degenen, die door ontoelaatbare inmenging in den strijd tegen Duitschland het leven der gijzelaars in gevaar brengen, hetzij door sabotage, hetzij door het gaande houden van stemmingen, waaruit maar al te gemakkelijk tot sabotage wordt overgegaan. De waarschuwing moge ook door hen ter harte genomen worden, die, gelijk dezer dagen in een onzer politieke weekbladen gebeurde, om het leven van gijzelaars durven vragen ter vergelding van anonyme beleedigingen aan het adres van de nagelaten betrekkingen van vrijwilligers, die aan Duitsche zijde gevallen zijn.

De mensch is zijn leven waard. Ieder, die een menschenleven in gevaar brengt, bedenke wel wat hij doet!

Swalen en Dwazen
Weer! geef myskind) "Moordenaars"

(Tit: De Zwarte Soldaat / Drecht / van 20 Aug. 1942)

De Duitse autoriteiten hebben het noodig geoordeeld, daarbij rekenende op het saam-
horigheidsgevoel der Nederlanders, om een aantal gezeleens naar Duitschland te bevoe-
ren.

Wij weten, dat er lieden zijn, die hierin een nieuwe daad van machtswellust zien.

Zij hebben natuurlijk vergeten, dat de Britten in Arabië bij
een bomaanslag een groot aantal menschen in gijzeling hebben
genomen en daarvan eddelijken teges den nuwe hebben geket.
Zij hebben vergeten, dat die goede Britten in den Zuid-Afrikaan-
schen oorlog de vrouwen en kinderen der boeren in gijzeling
namen en bij denkenden lieden sderven om de weerdandskracht
der boeren te breken. Bedroft bij de politieke abnormiteiten
om deze dingen te vergeten.

Enigen tijd geleden is een aanslag op een weermachtstrein gepleegt, als gevolg waar-
van tegende daders een aantal gezeleens werd geset. Natuurlijk hebben de daders zich
niet geschild, omdat een vrijwillige aanvaarding der consequenties in het kamp van des-
gelijke laffe scherven niet bekend is. Het gevolg hiervan is bekend: vijf gezeleens zijn te-
rechtgesteld, hetgeen een oorlogshandeling is, waarin ieder welkenmens mensch zich zal
kunnen verplaatsen. Doel juist onder de maatregel zoos begrijpelijk is, moet een
middel gevonden worden om mit het terugrijpen naar de gezeleens politieke anti-Duit-
sche munt te slaan, met als gevolg, dat er dwazen zijn, die durven beweren, dat van een
aanslag op een trein geen sprake is geweest, doch dat het een gewoon ongeluk was.

Hiermede durven zij dus te insinueren, dat de Duit-
sche autoriteiten zonder vorm of proces en zonder redenen
vijf menschen hebben vermoord!

Zoals wij aan den kop van dit artikel lieden, zijn er dwazen en dwazen. Zij, die praafje
vondsterven over een mislukte landinname, zijn slechts goedmeedige en verdomme ~~dwazen~~
waarvan geen ernstig gevaar te duchten is.

Zij echter, die dingen durven beweren, zoals hierboven
zijn aangegeven, zijn ook dwazen, doch heel gevaarlijke dwazen,
omdat zij de Duitschers beschuldigen van het zonder redenen
vermoorden van menschen, dewijl zij aan den anderen kant
willeu suggereren, dat de gijzelaarsch nimmer meer zullen
terugkeeren en de saboteurs dus zonder een hunscherbachtige
daden kunnen voortzetten.

Wij hopen slechts, dat de categorie van
deze gevaarlijke dwazen zeer klein is en dat

het kleine beetje nuchtere verstand van
onze Andis ten woordje mee zal spreken
om erger te voorkomen. Het lot der Gyselaars
hangt af van een eendrachtig verzet tegen
de onverantwoordelijke elementen, die
zich niet bekommeren om het leven van
hun eigen volksgenooten. Raden de Andis
eindelijk beseffen, dat zij de Kaak van
zich en hun onverschuldige broeders het
beste dienen door een onbarmhartigen
strijd tegen de Saboteurs.

DE DURE LES.....

Den gemiddelden Nederlander ligt het absolute, het volstrekte niet. Bijna altijd wordt in Nederland „de pap niet zoo heet gegeten als zij wordt opgediend”, bijna altijd zijn er uitwegen mogelijk, die het intreden der uiterste consequentie kunnen voorkomen. De geschiedenis heeft ons de laatste anderhalve eeuw verwend — of verwaarloosd? — en wij zijn buiten het leven der naties komen te staan. Er is te goed voor ons welzijn als volk gezorgd, wij hebben niet meer geloofd in de hardheid van het leven, die in ieder geval niet voor ons zou gelden. De dood der vijf gijzelaars heeft een zware schok beteekend voor het Nederlandsche volk, omdat het thans voor het eerst en met alle kracht, de *onverbidelijkheid* der oorlogswet heeft gevoeld. En heeft bemerkt, dat het hier niet een oorlogsspel betreft, maar dat het harde ernst is. Hoe heeft het op deze gebeurtenis gereageerd? Indien wij daarop een duidelijk antwoord zouden kunnen krijgen, zou daarmede het beeld van de psychische gesteldheid van ons volk heel wat duidelijker worden — en zouden de geneesmiddelen tegen de psychische ziekteverschijnselen ook gemakkelijker gevonden kunnen worden. Nu is het echter ongelukkig, dat ook thans een helder beeld zeer moeilijk te verkrijgen is, daar de eerste reactie op de schokkende gebeurtenissen is geweest een bijzonder groote voorzichtigheid, een angstig zich terugtrekken en een nog afdoender zwijgen dan gemeenlijk.

Maar er zijn toch symptomen, die een bepaalde richting aangeven. Allereerst de bekende verklaringen, welke te Rotterdam gecirculeerd hebben ter teekening door het publiek en waarin werd blijk gegeven van afschuw voor de onverantwoordelijke daden der saboteurs. Weliswaar waren deze adressen vermoedelijk oorspronkelijk bedoeld als een der bekende middelen, welke alsnog te elfder ure de uiterste consequentie kon doen afwenden. Als zoodanig was de poging uit den aard der zaak gedoemd te mislukken — maar niettemin is het goed geweest, dat zij gedaan is, want het resultaat was verheugend. In dien zin, dat zeer spontaan alle lagen der bevolking en wel in het bijzonder de kringen der werkers, hun stem aan deze uiting gegeven hebben. Hetgeen bewijst, dat nog altijd het nuchtere, gezonde verstand bij de groote massa van het Nederlandsche volk overheerscht, dat de daden van sabotage — afgezien nog van de politieke instelling daartegenover — eenvoudig reeds afkeurt op grond der onverantwoordelijkheid. De afkeer van uitersten, die ook duidelijk spreekt uit onze over het algemeen weinig bewogen binnenlandsche politieke geschiedenis, kwam hier ons volk

zeer te stade.

In hoeverre bij dit alles overwegingen hebben gegolden, die ontleend waren aan de bekende verklaring van het Londensche emigrantencomité, is natuurlijk niet uit te maken. Mee-gesproken zullen zij ongetwijfeld wel hebben, maar men mag er, juist gezien het spontane der reactie en de over het algemeen groote impulsiviteit van het gemiddelde publiek, toch geen groote beteekenis aan hechten. Blijft dus als winst uit deze actie, dat men altijd nog vertrouwen hebben kan in den realiteitszin der bevolking als basis, waarop uiteindelijk een juiste waardeering der historische feiten kan worden opgebouwd.

Dat de raadgevingen, uitgegeven door het voor de gevolgen van haar eigen oorspronkelijke actie bevreesde „regeering” te Londen, zwaarder geteld zullen hebben bij de „betere” kringen te Rotterdam, kan men rustig aan nemen. Overigens mag het als een symptoom gelden van de vóór-oorlogsché mentaliteit, waaruit deze actie voor een goed deel geboren is — al zullen ook anderen, wier gezindheid boven alle verdenking verheven is, mede het initiatief genomen hebben — dat zij geboren is uit een kring „gezaghebbende” burgers; het ontbreken daarin van de arbeiders en den kleinen middenstand der stad, wijst er op, dat men niet is uitgegaan van het begrip eener socialistische stedelijke gemeenschap. Aldus werd nog eens geaccentueerd de scheur, die van oudsher door ons volk loopt, de scheur tusschen de „regenten” en de massa, die zoo remmend werkt op het ontstaan van een werkelijken gemeenschapsgeest. Een scheur die — het blijkt langzamerhand steeds meer — voor een goed deel samenvalt met de instelling tot het nationaal-socialistisch bestel van vandaag en morgen.

Wenden wij ons tot de persreacties, dan kan geconstateerd worden, dat de pers — geleid als voor een goed deel door hen, die met overtuiging ons volk den weg naar een zekere toekomst kunnen wijzen — over het algemeen den juisten toon heeft aangeslagen. Met één opvallende uitzondering — „De Telegraaf”. Een uitzondering, die daarom zoo opvallend en betreurenswaardig is, omdat „De Telegraaf” van oudsher de politiek heeft gevolgd de meening van haar lezers te vertolken, dus in den grond achter de lezers aan te loopen, inplaats van voorlichtend te werken, hen voor te gaan. Waarbij „De Telegraaf” steeds een uiterst fijne neus voor de stemming onder den lezerskring had; diens tengevolge was er in „De Telegraaf” een prachtige barometer voor een bepaald deel van het Haagsche publiek. Het kenmerkende

van het betreffende hoofdartikel van „De Telegraaf” is *dit*, dat het in extenso de verklaring der Londensche emigranten-commissie, houdende een waarschuwing, toch vooral geen opstand te beginnen, alvorens Londen het sein daartoe geeft — publiceert, waarmede het de scheur, die door ons volk loopt en die juist bij gebeurtenissen als deze moest verdwijnen, openlijk erkent en dientengevolge in het leven houdt. Ook de verklaring, dat de daders „tegen den wil hunner regeering” hebben gehandeld, accentueert nog eens duidelijk het bestaan van twee soorten Nederlanders: zij die gelooven in de nieuwe toekomst en zij, die nog achteruit blikken. Waarbij het aan het inzicht van de lezers wordt overgelaten, wie nu eigenlijk de goede Nederlanders zijn. Waarbij dan tenslotte de schrijver en zijn lezer „du haut de leur grandeur” deze tegenstelling als een feit aanvaarden en als verschijnsel bezien, typisch overblijfsel uit een liberaal-humanistische periode, toen men zich — en met name de krantenscribent — meende als individuen buiten zijn volksgemeenschap te kunnen stellen.

Het is deze mentaliteit, welke in den grond oorzaak is, dat het nieuwe Europa, dat gebouwd is op gemeenschapszin, zoo weinig begrepen wordt door dezulken, die wel „Europeesch” zich gevoelen, maar in den geest van het oude Europa, dat allen samenhangopgrond van het bloed en het volkzijn loochende. En slechts den schoonen schijn eener „gemeenschap des geestes” kende — en de dwingende feiten der werkelijkheid ontliet.

Het is dit Europa, dat nog immer in de geesten onzer „intellectueelen” leeft en het is deze geestesgesteldheid, die in laatste instantie verantwoordelijk is voor de gespletenheid in ons volk, verantwoordelijk voor de politieke onmondigheid van Nederland, verantwoordelijk voor het gebrek aan inzicht in de werkelijke krachten, verantwoordelijk voor de domme sabotage-daden, die nu nog plaats vinden.

Het tragische lot der gijzelaars, hun terwille van onverantwoordelijke blagen vergoten bloed, heeft nog eens te scherper de scheur in ons volk aangetoond. Maar het heeft tevens den afstand tusschen hen, die het nieuwe leven aandurven en wie nog in abstracte droomen voortleven, grooter en duidelijker gemaakt. Aldus is het thans gebeurde — hoe diep treurig ook — toch aanleiding tot een nieuwe bezinning. En vooral van hen, die van nature de eenvoud en hardheid van het leven kennen, de werkers van Nederland. Want in hoofdzaak zal van hen — geleid door een kleine bovenlaag — de herbouw van ons vaderland verwacht kunnen worden. GOEDHUYS.